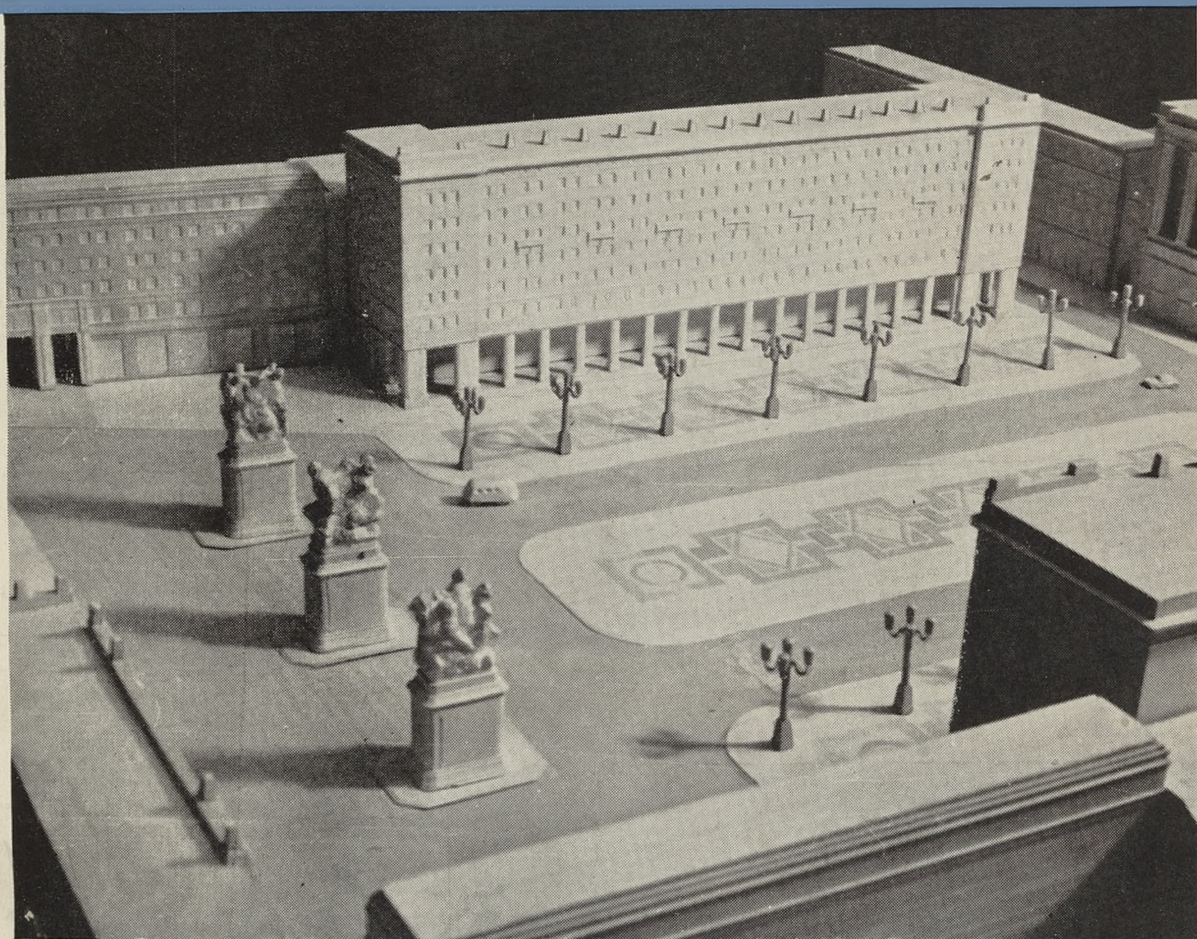
Prijs f 0.50

5e JAARGANG No. 2-3
FEBRUARI-MRT. 1951

NEDERLAND POLEN

509

Nieuwe Poolse architectuur. Maquette van een der pleinen in de woonwijk aan de Marszalkowskastraat te Warszawa

UIT DE INHOUD:

UITGAVE DER VERENIGING NEDERLAND—POLEN

Toneelgezelschap „Mazowsze" danst in het Poolse Theater

De speelgroep „Mazowsze"

„Mazowsze" is in geheel Polen een begrip geworden. Het is de afkorting van de naam van de „Staats-zangers- en dansersgroep" die uit het gebied van Mazowsze komen en vaste woonplaats gekozen hebben in de prachtig gelegen voorstad van Warszawa: Karolin. „Mazowsze" verheugt zich in een steeds grotere populariteit onder de gehele bevolking van Polen. Gasten die naar Karolin komen, wonen de repetitie van de groep bij, en zijn verrukt over hun bijzondere uitdrukkingswijze, hun eenvoud en natuurlijkheid. Deze jonge mensen zijn voortgekomen uit het dorpsleven van het gebied Mazowsze, zij houden de volkskunst hoog en verbreiden deze door geheel Polen.

Te Warszawa is deze groep reeds vele malen opgetreden met veel succes, o.a. op de Octoberfeesten die ter ere van de Russ. revolutie gegeven werden. Zelfs de president van de Poolse Republiek heeft hen zijn grote waardering doen weten. Op het 2de Wereld-vredescongres hebben de gedelegeerden van Polen en die van de andere landen deze jonge Mazowszen kunnen bewonderen en van hun kunst kunnen genieten. „Mazowsze" gaat een aantal gastvoorstellingen geven in de Sowjet-Unie.

Hun succes hebben ze zeker ook te danken aan hun intensieve werkwijze gedurende 2 jaar. Hun leider en initiatiefnemer heeft deze 100 jonge mensen gekozen uit 4000 Mazowszen. Zij zijn ongeveer allen deze 2 jaar tezamen gebleven en vormen een ware Mazowsze-familie.

Zij zingen autenthieke Mazowszeliederen, zoals zij ze in hun jeugd daar gehoord hebben, liederen die in de loop der jaren door de bekende folklorist Kolberg verzameld en opgeschreven zijn, en die bijna tot de vergetelheid hadden gaan behoren, wanneer deze groep ze niet weer tot leven gewekt had, zij dansen volksdansen uit hun dorpen, die door Paplinski bewerkt zijn, zij bespelen volksinstrumenten als de „Fujarki", zij ontwikkelen zich ideologisch en nemen actief deel aan het werk van de Jeugd-organisaties.

Wanneer men deze stralende levenslustige jongens en meisjes ziet werken, vraagt men zich onwillekeurig af: wat is toch de charme die van hen uitgaat? . . . Wel, het is juist hun eenvoud, hun liefde voor de kunst, datgene wat ze van uit hun hele wezen in die kunst leggen, hun jeugdig vuur en de geestdrift, de duidelijke verantwoordheid van iedere beweging en ieder woord.

Dit collectief is het eerste beroepscollectief in Polen voor de zang en de dans, de ware volkskunst van Polen, waarvoor ieder kunstzinnig mens met liefde voor de waarachtige cultuur een grote belangstelling moet hebben.

Binnenkort zal er een 2de collectief ontstaan uit „Mazowsze", dan zal de kunstenaar meer gespecialiseerd worden als zanger, danser, bespeler van de volksinstrumenten enz. De meest begaafden zullen overgaan naar de Opera, het ballet en het theater. Meerdere gebieden, als b.v. Kaszubie, het Silezische en Groot-Poolse gebied zijn door dit collectief geïnspireerd en zo zal de waarachtige volkskunst van geheel Polen schoner herrijzen, dan ze ooit onder het volk geleefd heeft, want de liefde hier voor zal een bewuste liefde zijn.

Uitvoering van een dans ter gelegenheid van de feestelijkheden ter viering van de Octoberrevolutie — zelfde groep, zelfde theater

MAANDBLAD TER BEVORDERING DER ECONOMISCHE EN CULTURELE BETREKKINGEN

Redacteuren:
S. van Praag
M. Górzyński
Postrek. 518467
Penningm. v. d.
Ver. Nederland-
Polen - Leiden

Nederland-Polen

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) J. W. Brouwersplein 7 - Telefoon 20992 - Amsterdam

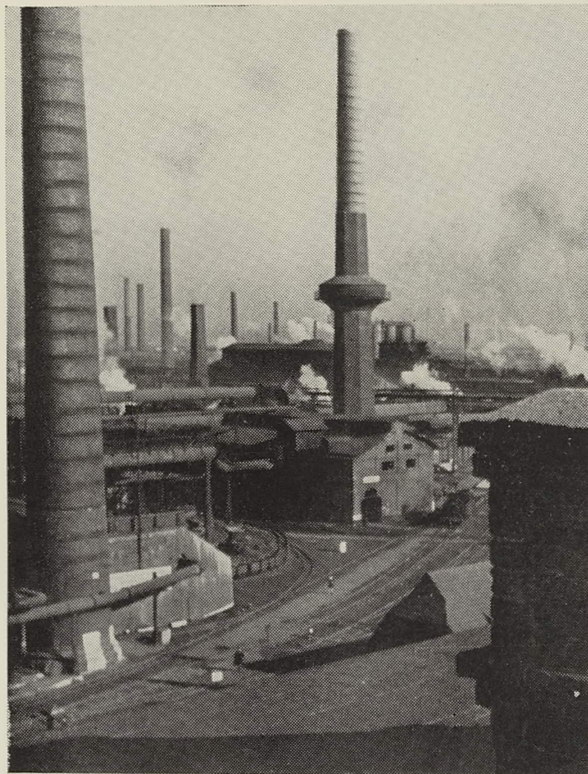
Economisch plan meer dan vervuld

Het Poolse Economisch plan voor het jaar 1950 — het eerste jaar van het zes-jarenplan voor de economische ontwikkeling en de vestiging van de grondslagen voor het socialisme — is meer dan vervuld, zo stelt de Staatscommissie voor Economische Planvoering in een zo juist gepubliceerd communiqué vast. Het plan voor de **industriële productie** voor 1950 is voor 107,4% vervuld en de waarde der industriële productie is in verhouding tot 1949 met 30,8% gestegen. Het plan voor de zware en middelindustrie werd met 107,3% vervuld, bij een stijging van de productiewaarde van 26,1 % tegenover 1949. De productiewaarde van de zware en middelindustrie bereikte ongeveer 225 % van het vooroorlogse peil. **De omvang der investeringen** in de volkshuishouding steeg in vergelijking met 1949 met 53%.

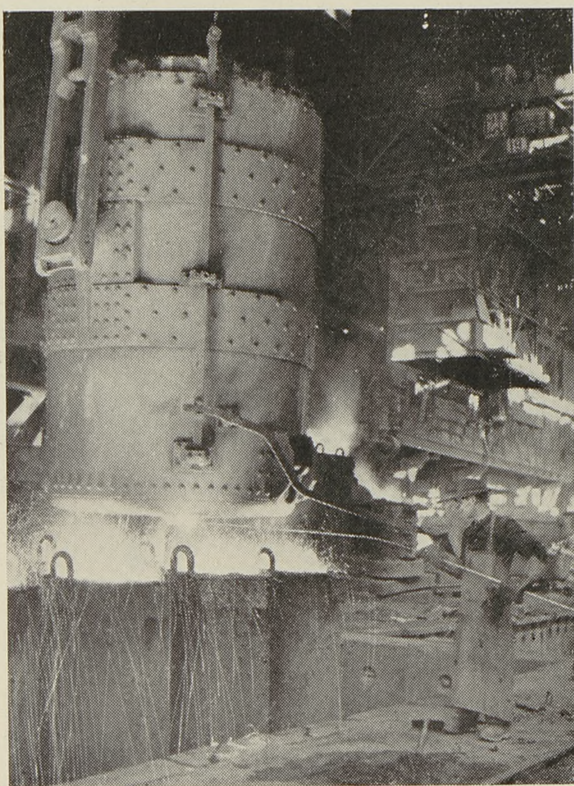
Aan de succesvolle verwerkelijking van de grote taken op het gebied van de investering droegen de grote uitbreiding van het productiepotentieel in de staatsbouw- en montageondernemingen bij, verder ook de voorbeeldige voorziening met materiaal en technische hulp en de levering van investeringsgoederen door de Sowjet-Unie, evenals de verveelvoudigde en binnen de gestelde termijn afgeleverde productie hiervan uit het binnenland. De totaalproductie van de landbouw steeg in 1950 in verhouding tot 1949 met ongeveer 13%; de plantaardige productie met 6%, de dierlijke met ongeveer 24%. Tegelijkertijd breidde zich de bebouwde oppervlakte in de gehele landbouw uit met 2 5% tegenover 1949, deze beslaat nu 15.180.000 ha. In de structuur van de bebouwing voltrokken zich in verband met de intensivering van de productie enige wijzigingen, waarbij vooral het aandeel van tarwe en gerst, van peulvruchten en veevoeder hoger werd. Voor de geslaagde verwerkelijking van het landbouwplan was de aanzienlijke vooruitgang bij de verzorging van de kleine en middelgrote boerderijen met industriële producten van essentiële betekenis. Het plan voor de **voorziening van de landbouw met kunstmest** werd overschreden. De bevoorrading met kunstmest steeg in vergelijking met 1949 voor stikstofkunstmest met meer dan 32%, voor fosfoor met ongeveer 26%, voor kalimest met 51% en voor mestkalk met 136%.

In het hart van de Poolse zware industrie

De mechanisatie in de Poolse mijnen maakt vorderingen. Arbeiders in de mijn „Wujek" aan het werk

met 108%, d.w.z. in verhouding tot 1949 met 16% overschreden werd. De zeescheepvaart kon een stijging van 33% van het goederentransport tot stand brengen.

Er had verder in de loop van 1950 een snelle **stijging van het aantal tewerkgestelden** plaats. Het aantal der in staatsdienst en in het gehele bedrijfsleven te werkgestelde arbeiders bereikte de 4,7 millioen — een stijging van 17% tegenover 1949 —, in de staatsindustrie ongeveer 1,8 millioen — een stijging tegenover 1949 van 16%. Met dit stijgende aantal tewerkgestelden ging een aanmerkelijke verhoging van de arbeidsproductiviteit gepaard; in de staatsindustrie bv. ten aanzien van 1949 met een waarde van 9% per arbeider. Het gemiddelde reële loon van de in vaste dienst aangestelde arbeiders steeg in 1950 met ongeveer 6%, terwijl tegelijkertijd de toelagen van de staat op het gebied van de vacantieregeling, de gezondheidszorg en de uitbreiding der sociale en culturele voorzieningen stegen.

Ook de **ontwikkeling der sociale en culturele voorzieningen** vertoonde in 1950 een verdere vooruitgang. In de scholen met een zevende leerjaar werden 78,9% van het totaal aantal leerlingen der lagere scholen opgenomen. Het aantal leerlingen, dat de algemeen vormende scholen van het lyceum-type afliep steeg tot 25,800, d.w.z. met 38% in vergelijking met 1949. Het aantal leerlingen, afgeleverd door de ambachtsscholen van de eerste en de tweede graad steeg tot 104.600, wat 20% hoger is dan in 1949. Het aantal studenten, met inbegrip van de deelnemers aan schriftelijke cursussen, beliep ongeveer 120.000 per-

Ook het **aantal tractoren** is in vergelijking met 1949 in de gehele landbouw naar blijkt uit de stand bij het einde van het jaar met 42% gestegen. In 1950 werd ook weer een volgende stap gedaan bij de electrificatie van het dorp. Het aantal der in dit jaar voor het eerst of opnieuw geelectrificeerde dorpsgemeenten beliep ongeveer 1000, het totaal der niet met electriciteit voorziene dorpen bij de jaarwisseling om en nabij de 12.500.

Het **plan voor het goederenvervoer** voor alle transportmiddelen (spoorwegen, waterwegen, vrachtwagens en vliegtuigen) werd in 1950 voor 107% vervuld, dat betekent een stijging in verhouding tot 1949 van 20%. Allereerst werd in het havengebied van Szczecin—Swinoušcie een stijging van de overladingscapaciteit bereikt, waarbij het verlaadplan

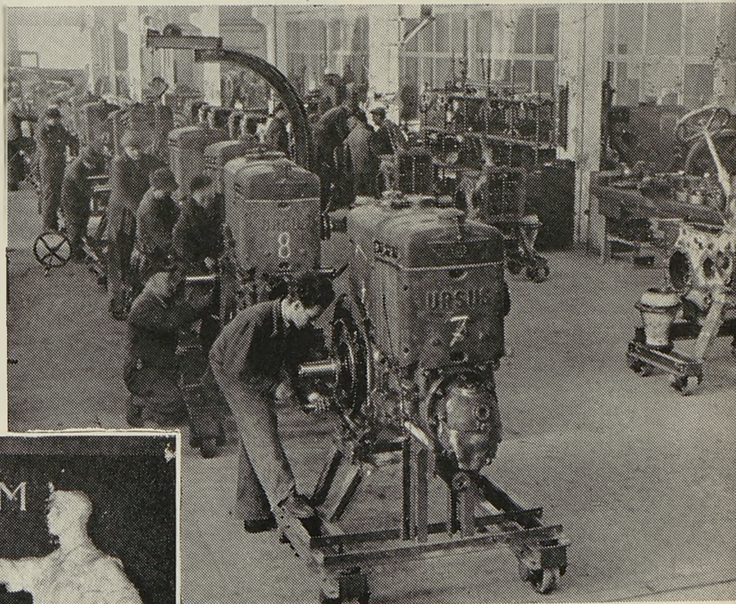

Foto boven: *Hoogovenbedrijf „Kościuszko"*

Foto midden: *Werkzaamheden in de tractorenfabriek „Ursus".*

Foto onder: *Arbeid, Vrede, Socialisme. Symbolische voorstelling van het verkeerswezen.*

Foto boven: *Nieuw Warszawa: nieuwe gebouwen bij de Kruczastraat.*

Foto midden: *Weg met het puin! Nieuwe grote mechanische helpers, geleverd door de Sowjet-Unie bespoedigen de opbouw.*

Foto onder: *Kijkje op een nieuw arbeiderswoonblok te Warszawa*

sonen, dat is bijna het dubbele van het vooroorlogse peil, waarvan het aantal studenten in de technische vakken op ongeveer 45.000 gesteld kan worden.

Tengevolge van de aanmerkelijke **uitbreiding van de centra voor gezondheidszorg** en de **ontwikkeling van de medische verzorging** kon een wezenlijke verbetering van de gezondheidstoestand geconstateerd worden. Nieuwe ziekenhuizen werden opgericht en oude uitgebreid, waardoor het aantal ziekenbedden ongeveer 4.000 groter werd. In de t.b.c. sanatoria steeg het aantal bedden met 3.800, dat is 28% meer dan in 1949. Het bezoek aan kindertehuizen steeg in verhouding tot 1949 met 28%, het aantal beschikbare plaatsen in de bedrijfstehuizen kon met 44% vermeerderd worden.

De **totale jaaroplage van boeken** en brochures bereikte de 116 millioen exemplaren — een stijging ten opzichte van 1949 van 59% —, de totale oplage van de dagbladen bereikte een aantal van 4,5 millioen exemplaren — een stijging tegenover 1949 van 19%. Het aantal dorpsbioscopen was bij de jaarwisseling gestegen tot 658; 20% meer scholen dan in 1949 werden van culturele films voorzien, hiervan lagen 22% buiten de steden. Het aantal vaste dorpsbioscopen beliep aan het eind van het jaar 603.

Ten slotte bracht het jaar 1950 een **verbetering van de gemeentelijke voorzieningen** in de steden en de arbeiderswooncentra. De gemeentelijke diensten werden uitgebreid. Het waterleidingsnet werd in verhouding tot 1949 ongeveer 5% langer. De totale lengte der bus- en tramlijnen kon in vergelijking met 1949 met 10% vergroot worden. Door de voortijdige voltooiing van de gasleiding van de Voor-Karpathen naar Warszawa werd de eerste étappe in de gasvoorziening van het land afgesloten. 81.600 woonruimten konden hierdoor, in plaats van de in het plan gestelde 63.500, hun bestemming vinden. Bovendien werden omvangrijke werkzaamheden uitgevoerd aan de bouw van arbeiderswijken in Warszawa, in Lódż, in het wojewodschap Katowice en in Nowa Huta.

Tengevolge van het gestegen aantal tewerkgestelden en de gestegen arbeidsprestatie op alle gebieden van de materiële productie, maar ook dank zij de maatregelen tot spaarzaam gebruik van de productiemiddelen, is het volksinkomen in vergelijking met 1949 naar schatting met 21% gestegen.

Land van doorvoer

Zijn geografische ligging deelt Polen een bijzondere rol toe in de internationale economische betrekkingen en in de Europese warenruil. Door Polen lopen de kortste Europese doorvoerwegen, die het snelste vervoer tegen de geringste transportkosten mogelijk maken. De kortste weg van de lijn Parijs—Moskou loopt over Warszawa (2732 km). Evenzo is dit het geval bij de lijn Wenen—Leningrad (1784 km), Hamburg—Rostok a/d Don (2757 km), Oslo—Boedapest (1961 km), Stokholm—Boedapest (1904 km) enz.
De centrale ligging van Polen heeft des te groter betekenis, daar zijn transport- en verkeersnet zeer nauw samenhangt met het Europese verkeersnet en Polen tegenwoordig een brede toegang tot de zee heeft (± 500 km). Het beschikt daar, naast kleinere, over drie grote, modern uitgeruste havens, waarvan Szczecin het meest naar het Zuiden vooruitgeschoven punt aan de Oostzee de uitgangshaven vormt.
De Poolse havens zijn, dank zij hun geografische ligging, havens van centraal- en midden Oost-Europa. Dit wordt aanschouwelijk gemaakt door een vergelijking der afstanden van de economische centra van dit deel van Europa tot de Noordelijke havens:

	Gdynia-Gdańsk	Szczecin	Hamburg	Rotterdam
Praag	760 km	523 km	665 km	1033 km
Boedapest	1017 km	959 km	1214 km	1489 km
Boekarest	1861 km	1912 km	2005 km	2334 km

De economische betekenis van de Poolse zeehavens blijkt uit hun ligging aan de mondingen der grote rivieren Weichsel en Oder. Deze beide stromen doorsnijden het hele land van Zuid naar Noord. Terwijl zij de belangrijkste waterwegen naderen, verbinden zij Oost en West door kanalen en bewerkstelligen op deze wijze een verbinding van Noord- en Oostzee met de Zwarte Zee.
Bijzonder belangrijk is de Oder, waarop het verkeer met grote Oderaken (tot 600 t.) in doorsnee 280 dagen per jaar in stand gehouden kan worden. Thans heeft deze rivier èn voor de Poolse economie èn als internationale verkeersweg grote betekenis.
Voor Tchecho Slowakije b.v. op welks grondgebied de Oder zijn oorsprong heeft, vormt hij de natuurlijke verbinding met de Oostzee.
De geografische ligging van Polen, het karakter van zijn transport- en verkeerssysteem evenals zijn verbondenheid met het verkeerssysteem van Europa maken dat Polen een gunstig doorvoerland van Europa met een doorgangsverkeer naar vele richtingen is.
Goede voorwaarden voor de ontwikkeling van de doorvoer in evenwijdige richting worden geschapen door een groot aantal spoorwegverbindingen als:
Berlijn—Warszawa—Moskou.
Berlijn—Warszawa—Lublin—Kiew.
Parijs—Berlijn—Tczew—Kowno—Riga.
Praag—Zebrzydowice—Kraków—Lwów—Odessa.
Ook voor de landen van het Donaubekken is Polen de natuurlijke brug tot de Oostzee. Over Polen lopen de wegen voor het doorgangsverkeer van Tchecho-Slowakije, Hongarije en Bulgarije in het raam van hun handelsbetrekkingen met de landen van Noord-Europa en voor zover het Tchecho Slowakije en Hongarije betreft ook met de landen overzee. Over Polen lopen eveneens de gunstigste doorvoerwegen van de Scandinavische landen naar de Donaulanden en zelfs naar het nabije Oosten.
De basis voor de ontwikkeling van de doorvoer van het Noorden naar het Zuiden en omgekeerd wordt o.a. gevormd door de verbindingen in het spoorwegverkeer en wel over Trelleborg—Odra Port.
Bijzondere betekenis heeft de doorvoer door Polen voor Tchecho Slowakije. In de praktijk vindt men dit uitgedrukt in de bedrijvigheid van de Tchecho Slowaakse scheepvaart op de Oder, de toewijzing van een vrije zône in de haven van Szczecin en in de verpachting aan Tchecho Slowakije van magazijnen in de Oderhavens Koźle en Gliwice enz.
In 1949 werd op schepen van de binnenvaart voor Tchecho Slowakije meer dan 110.000 t. erts vervoerd.
Polen is een land van veelzijdige doorvoer. Naar gelang van de ontwikkeling van de internationale goederenruil zal het aantal dienstverrichtingen door het Poolse transport op dit gebied nog groter worden.

Tchecho Slowakije via Szczecin

De hoofdstad van Tchecho Slowakije ligt 400 km ten Zuiden van Szczecin. de afstand van Szczecin tot de Tchecho Slowaakse grens bedraagt slechts ongeveer 300 km. Daarentegen is de weg van Tchecho Slowakije naar andere Europese havens aanzienlijk langer. Dat is dan ook de reden dat Tchecho Slowakije van de haven van Szczecin voor haar goederenverkeer gebruik maakt.

Polen is met Tchecho Slowakije bevriend en de op het wederzijds vertrouwen van deze staten berustende samenwerking maakt een succesvolle ontwikkeling van het economisch leven in beide buurstaten mogelijk. Polen heeft het deviezenvraagstuk op een voor Tchecho Slowakije gunstige wijze opgelost, wat voor de Tchecho Slowaakse buitenlandse handel van doorslaggevende betekenis is.

De Tchecho Slowaken weten, dat de havens van Polen op het voor deze tijd vereiste technisch peil zijn uitgerust en dat de aan deze havens toevertrouwde goederen zich in de beste handen bevinden.

Daar er in de Poolse havens geen stakingen plaats vinden, is een op termijn vastgestelde verscheping verzekerd. De goede organisatie draagt bij tot vermindering van de vrachtprijs.
De Poolse havens hebben de beste verbinding met alle havens in de wereld. De aangroeiende tonnage van de Poolse handelsvloot garandeert een snelle bediening van de Tchecho Slowaakse doorvoer.
De handel en het economisch leven van Tchecho Slowakije zijn sinds 1948 geheel in samenwerking met Polen en op de Poolse havens ingesteld. Dit streven brengt steeds betere resultaten tot stand. De in de Poolse havens overgeladen hoeveelheid goederen groeit steeds aan.
Onafhankelijk van de lopende verplichtingen verwerkt de haven van Szczecin ook de doorvoer van Zweeds erts voor de Poolse en Tchecho Slowaakse industrie. Zo is het dan ook niet vreemd, dat de gezamenlijke arbeid van de Tchecho Slowaakse economie en de Poolse havens zich voor beide partijen gunstig ontwikkelt.

De gunstige geografische ligging van de Oder werkte in de hand, dat Tchecho Slowakije dadelijk na het einde van de oorlog moeite deed in de haven van Szczecin bijzondere rechten te verkrijgen.
De definitieve regeling van dit probleem had plaats in 1948.
De eerste Tchecho Slowaakse aken met de sleepboot „President Benesj" kwamen in April van het vorige jaar in de haven van Szczecin aan.
In Mei nam het Tchecho Slowaakse ministerie van buitenlandse zaken de z.g. Tchecho Slowaakse afdeling over.
Tegelijkertijd begon de voltooiing van deze afdeling en de ontwikkeling van de Tchecho Slowaakse Oderscheepvaart. Van jaar tot jaar stijgt het aantal Tchecho Slowaakse aken, waarbij deze ook voor het transport van Poolse waren gebruikt worden.
De Tchecho Slowaakse aken vervoeren Oderopwaarts Zweeds erts voor de Tchecho Slowaakse industrie. Oderafwaarts daarentegen hebben zij Poolse kolen geladen. De Pools-Tchecho Slowaakse samenwerking op de Oder brengt derhalve beide staten aanzienlijke voordelen.
De Tchecho Slowaakse doorvoer-afdeling in de haven van Szczecin is niet slechts de spreekwoordelijke „Poort tot de wereld", maar ook de toegang tot de zee voor Tchecho Slowakije. In Szczecin werkt een Tchecho Slowaakse scheepvaartonderneming evenals een Pool-Tchecho Slowaakse expeditiefirma. Beide instellingen kunnen een voortdurende ontwikkeling constateren.
Opgemerkt zij nog, dat aan de zeevaartschool van Szczecin ook jeugdige Tchecho Slowaakse staatsburgers voor hun handelsvloot opgeleid kunnen worden. In de nabije toekomst zullen zij onder Tchecho Slowaakse vlag op eigen schepen de zeeën bevaren.
Evenzo is Szczecin een belangrijke doorvoerhaven voor de Tchecho Slowaakse goederen. In het derde seizoen, dat de Tchecho Slowaakse Oder-Scheepvaart werkt is de tonnage van de getransporteerde goederen verder verhoogd. Het werk van de Tchecho Slowaakse Oder-aken is voor het economische leven van Polen en Tchecho Slowakije van niet te onderschatten betekenis.

De uitgeverij „Ksiazka i Wiedza" in 1950

Een der actiefste en met de ontwikkeling van het na-oorlogse geestelijke leven ten nauwste verbonden uitgevers in Polen is de staatsuitgeverij Książka i Wiedza.
Onder de nieuwe uitgaven neemt het gebied der schone letteren een aanzienlijke plaats in en dan speciaal de in de huidige tijd spelende roman, waarbij ook talrijke buitenlandse schrijvers aan het woord komen. Onder de nieuwe uitgaven bevinden zich o.a. twee interessante biografieën, nl. „Buonarotti" van S. Bernstein, de geschiedenis van een der grootste revolutionairen, en „Cartesius" (Descartes) van Henry Lefebre, een beschrijving van de persoon van de grote Franse filosoof en van zijn stelsel.
In het afgelopen jaar (1950) heeft de activiteit van deze uitgeverij alle verwachtingen overtroffen. Zo verschenen er inplaats van de door het jaarplan voorgeschreven 838 titels rond 900, en wel in een totale oplaag van 35 millioen exemplaren inplaats van de voorgeschreven 22 millioen. Dit betekent met betrekking tot de uitgegeven titels een vermeerdering van 34% en tot het aantal vellen druks een vermeerdering van 25%, vergeleken met het jaar 1949.
Een nog snellere toename vertoont de uitgave van sociaalpolitieke literatuur, een speciaal terrein van deze uitgeverij. Van 103 titels met een totale oplaag van 4,5 millioen exemplaren in 1949 nam de omvang van deze literatuur in 1950 tot 293 titels en 13 millioen exemplaren toe. Niet minder liefde en zorg besteedt deze uitgeverij echter ook aan de uitgave van werken der klassieken, zo de verzamelde werken van Boleslaw Prus, waarvan reeds 14 delen verschenen, d.w.z. bijna de volledige uitgave. Ook de reeds tot 12 delen aangegroeide uitgave van de verzamelde werken van Orzeszkowa zal nog dit jaar gereed komen. Bovendien wijdt de uitgeverij zich ook aan de uitgave van kinderboeken en heeft ook op dit gebied indrukwekkende prestaties geleverd.

De nieuwe

Technisch-wetenschappelijke uitgeverij in Warszawa

Vóór de oorlog werden in Polen gemiddeld ongeveer 29 millioen boeken per jaar gedrukt, dat is per hoofd jaarlijks 0,7 boek. Ondanks het feit, dat van de 750 grote drukkerijen in het land meer dan de helft door de oorlog volledig verwoest werden en er slechts weinige geheel gespaard bleven, is de boekenproductie in 1950 tot niet minder dan 85 millioen exemplaren gestegen, dat is 3,5 boek per hoofd der bevolking.
Maar de leeshonger en de ontwikkelingsdrang van de arbeidende bevolking van Polen heeft de belangstelling voor literaire producten dermate doen groeien, dat slechts door de oprichting van nieuwe, grote boekdrukkerijen daaraan tegemoet kan worden gekomen. Zo werd in Warszawa een technisch-wetenschappelijke uitgeverij opgericht en na een bouwtijd van nog geen twee jaar aan het eind van het voorjaar geopend, die uitsluitend voor de uitgave van leerboeken bestemd is.
Een duidelijk beeld van de omvang van deze onderneming geeft het beeld, dat jaarlijks meer dan 10 millioen boeken gedrukt en een gelijk aantal leermiddelen — zoals kaarten, tabellen, grafische voorstellingen, tekstboeken enz. — zullen worden uitgegeven.
De reusachtige werkplaatsen van deze grote uitgeverij zijn geheel van beton en glas gebouwd en de vloeren met linoleum en stofwerend crisoliet bedekt. Ruime kleeden wasgelegenheden, een mooie eetzaal, lees- en gezelschapszalen vervolmaken de inrichting. Neonlicht-aanleg zorgt voor voortdurend, gelijkmatig daglicht en een speciale ventilatie voor volledige afvoer van de schadelijke zink- en looddampen.
Alle arbeidsverrichtingen en ook het transport binnen het bedrijf zijn geheel gemechaniseerd. Twee geweldige rotatiepersen staan naast een niet minder geweldige boekbindmachine, die in acht uren 50.000 boeken vouwt, naait en inbindt. De uitstekende technische uitrusting maakt 't het bedrijf mogelijk, ongeveer 60 titels tegelijkertijd te produceren.

90.000 km afgelegd zonder de ketel te spoelen

POLEN

als producent en exporteur van locomotieven en treinen

Het economische leven van een land is uiteraard in overgrote mate afhankelijk van de ontwikkeling van zijn verkeers- en transportwezen. Op grond van dit feit was ook in Polen, ondanks de menigte dringende taken die in de eerste jaren na de oorlog op het programma stonden, het hoofddoel gericht op het herstel van de fabrieken en werkplaatsen voor de vervaardiging van locomotieven en treinen. Dit verklaart waarom Polen, een land dat lange tijd een der voornaamste Europese producenten van rollend materieel voor de spoorwegen is geweest, thans alweer de beschikking heeft over tien dergelijke bedrijven, bij welke een belangrijk aantal middelgrote en kleine bedrijven aangesloten zijn. Deze industrietak bezit, dank zij zijn op de ervaring van vele jaren gebaseerde productiecapaciteit, de reputatie van een leverancier op wie men kan rekenen en dit niet slechts op de binnenlandse markt, maar ook in Europa en overzee, waar Polen tot de belangrijkste exporteurs van rollend spoorweg-materieel behoort.

Nieuwe typen van locomotieven.

De bouw van locomotieven staat bij deze tak der Poolse industrie op de voorgrond. Zo heeft kort geleden een nieuw type locomotief voor de goederentreinen, de TY-45, de werkplaatsen verlaten. Dit is een hoge druk locomotief met 2 cylinders; haar drijfraderen (1-5-0) hebben een middellijn van 1.45 m. Bij een totale lengte van 22.38 m, tender inbegrepen, en een totaalgewicht van nagenoeg 160 t wordt een maximum-snelheid van 75 km/uren bereikt.

Een ander interessant model is de Pt-47 voor het personen- en snelgoederenverkeer, eveneens een hoge druk locomotief met 2 cylinders. Haar drijfraderen (1-4-1) hebben een middellijn van 1.85 m. De totale lengte van dit locomotieftype is 23.83 m, haar totaalgewicht 172.6t terwijl haar maximum-snelheid 110 km/uren bedraagt. Tijdens proefritten met een belasting van 700t en een benutting van 30% der tendercapaciteit bereikt deze locomotief op een vlak baantraject zonder moeite een snelheid van 90 km/uren.

Export van de grootste smalspoorlocomotief van Europa.

Nadat het wagenpark der Poolse spoorwegen in een buitengewoon intensieve arbeid van twee jaren met deze beide fundamentele typen van locomotieven voor het goederen- en personenverkeer versterkt was en de oorspronkelijke behoefte in het binnenland was gedekt, legden de spoorwegwerkplaatsen zich op de productie voor de export toe, vooral omdat reeds talrijke buitenlandse opdrachten voor verschillende typen locomotieven, meer in het bijzonder voor smalspoor, waren binnengekomen. In het begin van 1948 werd door de locomotieffabrieken van Chrzanów een smalspoorlocomotief voor het bergland afgeleverd, de grootste en sterkste van dit type in Europa. Zij heeft een as-stand van 1-5-1, een trekkracht van 79t en een ladingvrij gewicht van 62t. Zij behoorde tot een serie die vervaardigd was in opdracht van buitenlandse spoorweg-maatschappijen. Tegelijkertijd werd, hoofdzakelijk in opdracht van verschillende Centraal-Europese en Balkanlanden de fabricatie in serie van tanklocomotieven met 2 tot 5 assen ter hand genomen; zij zullen dienen voor de mijnbouw en de industrie, zomede voor meersporige trajecten in het locale verkeer.

Van kolenwagons tot Pullman-slaapwagens.

Naast de bouw van locomotieven werden ook voortdurend personen- en goederenwagens zomede wagons van een speciaal type vervaardigd. Het gold hier in het bijzonder de Poolse standaard-kolenwagen en een belangrijk aantal tankwagens, op welke laatste kort geleden de eerste bestellingen na de oorlog uit West-Europa werden ontvangen.

Verdere opdrachten uit het buitenland gaven aanleiding tot de bouw van speciale wagons voor het zouttransport alsook voor de serie-productie van open en gesloten smalspoor-goederenwagons voor Zuid-Europa.

In de productie-etappe, die daarop volgde, begonnen de fabrieken met de bouw van passagierstreinen, slaapwagens en posttreinen.

Daarbij werd een nieuw type van het 3e klasse standaard-personenrijtuig ontwikkeld, n.l. een Pullmanwagen van aanzienlijk kleiner gewicht dan het voor-oorlogse model, die bijzonder geschikt is voor Midden-Europa, de Skandinavische landen, het Balkan-schiereiland zomede voor de landen van het Verre en Midden-Oosten. Ongeveer dezelfde bouwwijze, toegepast bij dit type 3e klasse rijtuig, wordt in Poznań gevolgd bij de constructie van een slaapwagen, welks interieur zich van het vroegere onderscheidt doordat de compartimenten, in plaats van de beide zitbanken, 5 slaapplaatsen bevatten, die echter overdag kunnen worden neergeslagen en in 8 normale zitplaatsen veranderd kunnen worden.

De constructieplannen houden rekening met de massa-export.

Alle Poolse werkplaatsen voor rollend spoorwegmaterieel waren be-

gin 1950 bezet met leveringen voor de export op grote schaal. Het betrof hier de levering van duizenden wagons, honderden locomotieven van de meest uiteenlopende typen en grootte, zomede van talloze reservedelen.
De volgende phase bracht de bouw van gesloten goederen- en tankwagens met nog grotere capaciteit, van kipwagens, etc., terwijl in het reizigersverkeer 1e en 2e klasserijtuigen, eet- en slaapwagens alsmede bagagewagens de D-treinen aanvulden, allemaal typen die zodanig zijn geconstrueerd, dat zij ook in het buitenland kunnen worden gebruikt.
Ditzelfde geldt voor de nieuwe, door hoge druk gedreven motor- en personen rijtuigen, die thans zowel voor het buurt- als voor het doorgaand verkeer worden gebouwd, speciaal met het oog op de komende electrificatie van het Poolse spoorwegnet.

Het overladen van grote stukgoederen in een haven bij Szczecin

Reorganisatie van de Poolse overzeese scheepvaart

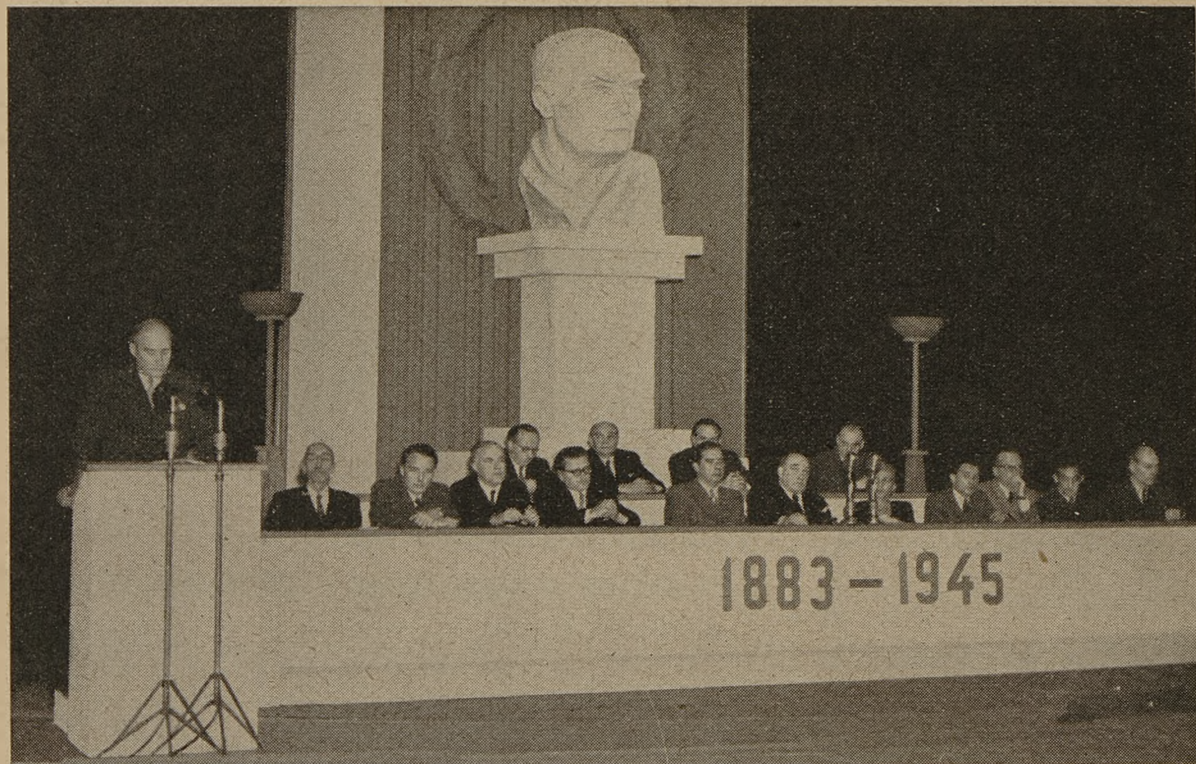
In December van het vorig jaar werden „De Generaal Bem", de „Curie-Sklodowska", de „Elbląg" en de „Jaroslaw Dombrowski" ter zee gelaten.
Deze voortdurende tonnagetoename van de Poolse handelsvloot heeft een reorganisatie van de handel over zee noodzakelijk gemaakt.
Nadat aan het einde van het vorige jaar de scheepvaartondernemingen Gdynia-Amerikalijn, Zegluga Polska evenals de Brits-Poolse scheepvaartmaatschappij ophielden te bestaan, hebben in het begin van het lopende jaar 3 nieuwe staatsmaatschappijen hun plaats ingenomen. Deze worden aangeduid met de volgende namen: Poolse Zeescheepvaart (Polskie Linie Oceaniczne) — zetel Gdynia —, Poolse Zeescheepvaart (Polska Zegluga Morska) — zetel Szczecin — en Poolse Scheepsbergingsonderneming — zetel Gdynia.

Poolse Overzeese Scheepvaartlijn. Gdynia.
Deze maatschappij zal naast de „wilde" vrachtvaart 12 regelmatige lijnen onderhouden en wel van Gdynia naar *Noord-Amerika* o.a. („De Batory"), *Zuid-Amerika* (6 schepen, waaronder „De Warynski"), *India-Pakistan* (4 schepen, waaronder „De Warta", „De Pułaski" en „De Kościuszko"), voorts naar *Hamburg-Antwerpen* (3 schepen inclusief „Warta"), *Hamburg-Rotterdam* (2 Poolse schepen), *Helsinki* (1 Pools schip), *Londen* (2 Poolse schepen), *Hull, Kopenhagen-Goteborg* en *Denemarken-Skandinavië* alsmede naar de *Levant* (7 schepen, waaronder 6 Poolse).
Voor het vrachtverkeer worden van Gdynia uit 15 Poolse schepen in de dienst gelegd, van Szczecin uit 10 eigen vrachtschepen.

Poolse Zeescheepvaartmaatschappij. Szczecin.
Met deels eigen, deels gecharterde schepen wordt door deze maatschappij de lijn *Szczecin-Hamburg-Antwerpen* en met Poolse schepen de lijnen *Szczecin-Stokholm* en *Szczecin-Londen-Le Havre* bevaren.

De chemische industrie van Polen onder een eigen ministerie

De Poolse chemische industrie heeft thans bij wettelijk besluit een eigen ministerie gekregen, nadat een deel dezer industrie tot nu toe onder het departement voor de zware industrie, het andere deel onder dat van de lichte industrie geressorteerd had. Zoals de spreker in de Sejm bij de indiening van het wetsontwerp mededeelde, liggen de redenen voor deze maatregel in het feit dat de chemische industrie, binnen het raam van het zesjarenplan, de eerste plaats in de nationale economie zal gaan innemen en zich in de loop van de komende jaren, na de steenkoolindustrie, tot de tweede industriebasis van het land zal ontwikkelen.
Tot het jaar 1955 zal de waarde der productie van de Poolse chemische industrie met meer dan het 3½-voudige toenemen. Haar aandeel in de totale productie zal van 8.8% (1949) tot 13.1% stijgen, waarbij een groot aantal stoffen, die tot nu toe niet in Polen werden vervaardigd, in het productieprogramma zullen worden opgenomen.
De ontwikkeling van de chemische industrie tot een dergelijk hoog peil is, zoals de spreker verder aanvoerde, natuurlijk van enorme betekenis voor de ontworpen industrialisering van het land. De intensieve exploitatie van de eigen bronnen aan ruwe grondstoffen zal de economie van het land bovendien onafhankelijk maken van de overeenkomstige invoeren uit het buitenland.
De spreker in de Sejm bracht verder gegevens over de geprojecteerde, zeer aanzienlijke stijging van de kunstmestproductie die, wat de stikstofhoudende kunstmest betreft, tot het viervoudige en wat de fosforhoudende kunstmest betreft tot het 2½-voudige zal stijgen. Verder zal de productie van middelen ter bestrijding van plantenziekten een omvang bereiken, negen maal zo groot als in 1949. De productie van geneesmiddelen zal tot het achtvoudige worden opgevoerd, hetgeen gepaard zal gaan met een aanzienlijke toeneming waar het de keus van praeparaten betreft (voor het eerst zal Polen zelf streptomycine e.d. vervaardigen). Ook in dit geval zullen uitsluitend binnenlandse ruwe grondstoffen worden aangewend. Daarnevens zal de productie van synthetische brandstoffen, kunstzijdeweefsels en van synthetische rubber voortdurend worden uitgebreid.
De gestadige groei van de chemische industrie zal in de loop van het zesjarenplan in de oprichting van ongeveer 20 nieuwe grote fabrieken zomede van talrijke middelgrote en kleine bedrijven tot uiting komen.
Tot de competentie van het nieuwe ministerie voor de chemische industrie behoren verder de papier-, rubber- en kunstvezelindustrieën, de industrie van bouwmaterialen en de met deze industrieën verwante takken van nijverheid.

Herdenkingsfeesten ter gelegenheid van de sterfdag van Zeromski. Op de achtergrond buste van Zeromski

STEFAN ZEROMSKI

In het afgelopen jaar 1950 hadden de Polen wederom gelegenheid drie zeer bekende auteurs uit hun verleden te herdenken. Wij bedoelen de schrijfster Maria Konopnicka, op wie wij reeds in een vorig nummer de aandacht vestigden, de ook in West Europa zeer bekende Nobelprijswinner Reymont en de naar onze smaak boven beide eerstgenoemden uitstekende Stefan Zeromski.

Juist de warme verering, die ook het Nieuwe Polen Zeromski toedraagt — en het juist achter ons liggende jubileum legde weer op de allerduidelijkste wijze getuigenis af van die verering — bewijst ten overvloede, dat het in het Westen geuit verwijt, als zou het Oost-Europese cultuurleven door enghartigheid gekenmerkt worden, ten enenmale onjuist is. Want er mogen nog zoveel aanrakingspunten zijn tussen Zeromski en het moderne Polen, de geestelijke representanten van deze nieuwe oude Staat nemen ten opzichte van Zeromski's pessimisme een afwijzende houding aan. Doch dit doet niets te kort aan de verering, welke zij hem toedragen. Zij toch begrijpen al te goed, dat dit schier door geen lichtflitsen doorbroken pessimisme in Zeromski's dagen zijn raison d'être had, zij zien zeer goed in, dat een gevoelige natuur als de zijne diep getroffen moest worden door de afgrijselijke gebeurtenissen, waarvan hij bijna ooggetuige is geweest en door de vernederingen, welke hij aan den lijve heeft gevoeld.

Juist door zijn grote sensibiliteit moesten deze gebeurtenissen in zijn ziel een adaequate reflectie vinden en de grote kunstenaar die hij was, wist dit innerlijke proces in een taal uit te drukken, die alle Pools lezenden en schrijvenden met de grootste bewondering vervullen blijft.

Stefan Zeromski dan is in het jaar 1864 in de omstreken van Kielce geboren en dit jaartal en de plaats der geboorte neerschrijvend, vind ik meteen de gelegenheid bovenstaande uitdrukking — hij was bijna ooggetuige van afgrijselijke gebeurtenissen — nader te expliceren. Want men bedenke het volgende: 1863 is het gedenkwaardige jaar, waarin de onderdrukte Polen in opstand kwamen tegen de Tsaristische overweldiging, Kielce is een der gebieden, waar deze opstand zijn meest heroïsche uitdrukking heeft gevonden. De dicht begroeide heuvels leenden zich bij uitstek voor een guerilla. En de jong wees geworden knaap zoog als het ware de verhalen van deze heldenstrijd in zich op, verhalen uit de mond van hen, die in deze strijd zelf een actieve rol hadden gespeeld. Hierbij kwam nog dat zijn familie in de draaikolk der gebeurtenissen haar klein vermogen had verloren, zodat hij zijn jaren aan het Russisch lyceum te Warszawa en aan de Universiteit van die zelfde stad in de grootste armoede moest doorbrengen. Na zijn studie beëindigd te hebben werd hij huisonderwijzer, hij woont achtereenvolgens bij verschillende families in, krijgt dus gelegenheid belangrijke delen van zijn land te leren kennen en van alle kanten waait hem die ontmoedigde stemming tegemoet, die als een natuurlijk gevolg van een in bloed gesmoorde opstand kan worden beschouwd. Zo ontwikkelen zich de kiemen van zijn pessimisme.

De drang om datgene, wat in hem omgaat tot uiting te brengen, heeft hem al vroeg aangegrepen, hij sluit zich aan bij een groep schrijvers, die te Warszawa een weekblad „Glos" — de stem — hadden gesticht. Reeds in een vorig nummer, toen wij de

persoon van de Marx-vertaler Krzywicki bespraken, vonden we gelegenheid enkele woorden aan dit tijdschrift te wijden. Laat ik er voorlopig aan toevoegen, dat uitnemende persoonlijkheden als Konopnicka, Kaprowicz, Dygasiński er hun medewerking aan verleenden, namen, die het merendeel van het Nederlandse publiek niets zeggen, maar die in volgende opstellen over het Poolse geestesleven nog wel ter sprake kunnen komen. In deze kring zag Zeromski zich dus opgenomen, in dit weekblad publiceert hij zijn eerste pennevruchten, welke veel later (1896) met enkele andere verhalen te Kraków verschenen onder de tekenende titel Rozdziobią nas kruki, wrony — „De kraaien en raven verscheuren ons". Deze bundel draagt nog Zeromski's schuilnaam „Zych". Kan het anders, of deze novellen zijn doordrenkt van Zerowski's herinneringen aan de verhalen, die hij opving uit de mond van die tallozen, die alles hadden opgeofferd om de opstand van 1863 te doen slagen.

De opstandige „Winrych" uit een der verhalen, die alle moeilijkheden trotseert om wapens naar het kamp zijner strijdgenoten te brengen, maar die in de vlakte door een Kozakkentroep overvallen wordt, deze Winrych is een wapenbroeder geweest van die dorpelingen, die de knaap Zeromski deelgenoot hadden gemaakt van hun herinneringen. Doch de heldendood van deze Winrych is nog niet eens de akme dezer tragedie. Neen, dit hoogtepunt vindt de schrijver daar, waar Winrych's lijk door een boer van een naburig gehucht van het weinige beroofd wordt, wat de Kozakken er op hadden achtergelaten.

Het zou mij veel waard zijn me te mogen wagen aan een analyse van Zeromski's werken uit zijn Middenperiode; zijn Mogila (Het graf) zijn Syzyfowe prace (Sisypkus-werken) bieden daarvoor stof te over. Ik moet me echter beperken tot enige boeken uit later dagen, ik kies hiervoor zijn Ludzie bezdomni (Heimlozen) en zijn Popioly (Ashopen). Misschien is het eerstgenoemde wel het werk, dat in het hedendaagse Polen de sterkste weerklank vindt. Hoe moet men daar niet getroffen worden door de meesterlijke beschrijving van de geestelijke en materiële ellende, waaraan het proletariaat was prijsgegeven, hoe vlijmend is niet de spot en de verontwaardiging, waarmee de beati possidentes worden uitgebeeld. En hoe statig en verheven rijzen niet tegen de achtergrond van deze misère de figuren van een Judym en een Joasia op, die hun klassegenoten van zich stoten, om zich met de onterfden te vereenzelvigen. Speelt de „Heimlozen" in het heden, in de „Ashopen" worden we verplaatst naar het begin der 19e eeuw, de tijd, waarin de Polen in alle delen van Europa (Italië, Spanje) onder de vanen streden van de consul-imperator, die zij als hun bevrijder uit het Russische juk wilden zien.

Zeromski heeft een tweede grote teleurstelling moeten beleven; de mislukking van de Russische revolutie van 1905, deed ook haar invloed op zijn land gelden, ze betekende in ieder geval één (tijdelijke) versterking van het Tsarisme.

Ofschoon Zeromski's in 1908 verschenen Dzieje grzechu — „De Geschiedenis van een zonde" — als psychologische roman kon worden gekenmerkt, verloochent de sociale denker zich in hem geenszins, ook in dit machtig geconstrueerd verhaal vangen we de weerklank op van datgene, wat zich in 1905 had afgespeeld.

In de periode om en nabij 1910 onderbreekt Zeromski voor een wijle zijn epische arbeid. Onder invloed van zijn grote tijdgenoot, de dramatikus Wyspiański, werpt hij zich op het toneel Schrijver dezes is nooit in de gelegenheid geweest deze toneelwerken te aanschouwen, hij kan zich echter voorstellen dat Sulkowski ook in West-Europa en speciaal in Frankrijk indruk moet maken, want dit stuk heeft als hoofdpersoon een van de officieren uit Napoleon's leger tijdens de Egyptische veldtocht.

Doch welke onderwerpen de latere Zeromski ook voor romans en toneelspelers gekozen moge hebben, nooit vervaagden de herinneringen aan de gebeurtenissen van 1863. De „Wierna Rzeka" (de Getrouwe rivier) legt daar getuigenis van af, ik waag dit werk aan te duiden niet alleen als een rijper pendant van de bovenbesproken Rozdziobią nas kruki, wrony, maar ook als een van de hoogtepunten van het Poolse lyrische proza.

P.

Cursus in de Poolse taal

Een van de doeleinden, die de Vereniging Nederland—Polen sinds haar oprichting nastreeft, is het versterken van het culturele contact tussen het volk van Nederland en het Poolse volk. Met dit doel is bijvoorbeeld enige maanden geleden de Culturele Club van de Ver. Nederland—Polen opgericht, die zich speciaal toelegt op het vertonen van Poolse films, het houden van lezingen over onderwerpen van Poolse kunst, e.d.

Een grote belemmering bij dit streven is de Poolse taal, die slechts door weinigen in ons land gesproken wordt. Er zijn al heel wat Nederlanders gedurende de na-oorlogse jaren in Polen geweest, voor een korter of langer bezoek, die het als een pijnlijk gemis voelden, dat zij zich niet in de landstaal verstaanbaar konden maken. Er zijn anderen, die regelmatig met Polen in zakelijke relatie staan, voor wie enige kennis van de taal ook van groot gemak zou kunnen zijn.

Voor al dezen, en ook voor hen die uit belangstelling voor Polen de taal graag zouden leren, organiseert de Ver. Nederland—Polen nu een cursus, waar men op prettige en eenvoudige wijze Pools kan leren.

Het is ons plan, bij voldoende deelname half Maart met deze cursus te beginnen. Er zal op één avond in de week les gegeven worden, waarschijnlijk op Donderdag of Vrijdag — dit kan in overleg met de deelnemers nader geregeld worden — van 8 tot 9 uur, in ons gebouw, J. W. Brouwersplein 7, A'dam-Z.

De lessen zullen gegeven worden door Mevr. Dr J. L. Teengs, die niet alleen de Poolse taal volkomen beheerst, maar bovendien enige malen tijdens een verblijf in Polen, volop gelegenheid gehad heeft, haar kennis van de Poolse taal te verdiepen in levend contact met de bevolking.

Men kan zich voor deze cursus schriftelijk opgeven aan het secretariaat van de Ver. Nederland—Polen, J. W. Brouwersplein 7, A'dam-Z., Tel. 20992 en bij geen gehoor no. 94788. Er zal van de deelnemers slechts een kleine bijdrage gevraagd worden (die bovendien naar draagkracht zal worden vastgesteld), ter dekking van de onkosten. Deze bijdrage mag voor niemand een bezwaar zijn; desgewenst kan men ook gratis aan de cursus deelnemen.

Persconferentie op de Poolse Legatie

Op Zaterdag 17 Februari vond op de Poolse legatie een Persconferentie plaats, waar de zaakgelastigde van de Poolse regering, de Heer Aleksander Leyfel, de Nota toelichtte, die de Poolse regering tot de Nederlandse regering gericht heeft. De Nederlandse Pers was in al haar schakeringen vertegenwoordigd.
Om een indruk te geven van de inhoud van de Nota laten wij hier de rede van de zaakgelastigde in haar geheel volgen:

Dames en Heren,
De betekenis van de zaak, waarvoor ik mij de vrijheid veroorloof U uit te nodigen, rechtvaardigt deze uitnodiging voldoende.
Zoals U weet, is de huidige toestand in Europa buitengewoon gespannen. De oorzaak van deze spanning in Europa is vooral het Duitse vraagstuk, in het bijzonder het streven naar herbewapening van West-Duitsland.
Het is waar, dat de regeling van het Duitse vraagstuk tot de bevoegdheid behoort van de Raad van de Ministers van Buitenlandse Zaken der vier grote mogendheden. Niettemin is voor onze twee landen, als naburen van Duitsland, een zodanige regeling van het Duitse probleem, dat Duitsland nooit meer een gevaar kan vormen voor onze beide landen en voor hun vreedzame ontwikkeling, van vitaal belang.
De aanwezigheid van het Duitse imperialisme en het Duitse militarisme heeft in het verleden droevige gevolgen gehad voor onze beide landen. De Polen zowel als de Hollanders hebben een buitengewone hoge prijs betaald voor deze les uit de historie, welke hun de overtuiging gaf, dat het bestaan van een herbewapend en nationalistisch Duitsland onverenigbaar is met de veiligheid van onze landen.
Onze beide landen zouden zich de weg moeten herinneren, welke Duitsland tussen de beide oorlogen heeft bewandeld, waarbij Duitsland in een betrekkelijk korte periode zich ontwikkelde tot een mogendheid: dreigend, agressief en roofzuchtig, die tenslotte dood en vernietiging over geheel Europa bracht.
De opbouw van de Hitleriaanse Wehrmacht en van de Luftwaffe is mogelijk geweest, doordat bepaalde machten in en buiten Europa toegestemd hebben in of zelfs medegewerkt hebben aan de verwerkelijking van deze taak.
Onze twee landen, die tijdens de jaren der bezetting tegen het Hitlerdom vochten en die in deze strijd een buitengewoon groot bloedoffer brachten, hebben het recht gehad te geloven, dat deze gemeenschappelijk behaalde overwinning op het Duitsland van Hitler eens en voor altijd een einde zou maken aan de mogelijkheid van een herleving van het Duitse militarisme.
Deze gemeenschappelijke overtuiging van de volkeren ten aanzien van de noodzakelijkheid, het Duitse militarisme eens en voor al onschadelijk te maken, werd na de nederlaag van Duitsland op plechtige wijze door de conferentie van Potsdam bevestigd.
Ondanks de beproevingen, waaraan alle naties blootgestaan hebben, zijn wij thans getuige van een snel herstel en van een op gang brengen van de West-Duitse oorlogsindustrie door de Westerse mogendheden. Men is met behulp van Hitlergeneraals overgegaan tot de wederoprichting van een geregeld Duits leger. De namen van deze Hitler-generaals, die op dit ogenblik reeds deelnemen aan de wederoprichting van een nieuwe Duitse Wehrmacht, en de namen van de oorlogsmisdadigers, die laatstelijk in vrijheid zijn gesteld, zijn zeer bekend bij onze volkeren. Hun handen zijn nog niet droog van het bloed van onze broeders.
Vóór onze landen verrijst het spook van een historisch ongekend verschrikkelijke oorlogsbrand. De wedergeboorte van de Duitse oorlogsmachine vormt vooral een bedreiging voor de aan Duitsland grenzende landen, onafhankelijk van de verschillen, die hen scheiden.
De Europese landen geven zich terdege rekenschap van het grote gevaar, dat hen bedreigt tengevolge van de politiek tot herbewapening van Duitsland. Ik ben van mening, dat de door de Poolse regering tot de Hollandse regering gerichte nota, dit probleem duidelijk belicht.
In deze nota leest men: „Deze politiek betekent een wederopstanding van het Duitse militarisme. De geforceerde wederopbouw van de Duitse oorlogsmachine in West-Duitsland voltrekt zich in het kader van een politiek, welke in strijd is met de belangen van de aan Duitsland grenzende landen.
De tot deze politiek aanhitsenden verwezenlijken dit laatste met des te minder scrupules, omdat zij erop rekenen deze Duitse herbewapening voor hun eigen doeleinden te kunnen gebruiken, omdat zij erop rekenen dat de Duitse oorlogsmachine zich niet tegen henzelf zal keren, omdat zij zich buiten het onmiddellijk bereik van deze verwoestende actie bevinden.
Het is echter duidelijk dat de Duitse militaire kringen, naarmate hun krachten en hun belangrijkheid zullen toenemen zeker niet zullen aarzelen van de toestand gebruik te maken, om hun eigen doeleinden te verwerkelijken. Zij geven er reeds nu de bewijzen van. Zij zullen zich onvermijdelijk keren juist tegen diegenen, die nu al de wedergeboorte van het militarisme in Duitsland aanvaarden, en deze bedreiging betreft vooral de veiligheid van de aan Duitsland grenzende landen."
Het is echter absoluut mogelijk, het Duitse probleem op te lossen. De overeenkomsten van Potsdam wijzen de weg, die men in principe moet volgen, om tot oplossing van dit probleem te geraken. De regeling van de betrekkingen tussen Polen en de Duitse Democratisch Republiek is daarvan een sprekend voorbeeld. Het feit, dat men na eeuwen van conflicten, zoals de nota van de Poolse regering zegt, tot een algehele verandering is gekomen in de Pools-Duitse betrekkingen door een gemeenschappelijk duurzame grondslag te leggen voor een vreedzaam nabuurschap van Polen en Duitsland, is een treffend voorbeeld van de mogelijkheid om alle vraagstukken, welke tot conflicten zouden kunnen leiden, te regelen, mits de wortels van het Duitse militarisme en van de revanchepolitiek uitgeroeid worden.
Echter, de wederopbouw van de Duitse oorlogsindustrie, de oprichting van een nieuwe Duitse Wehrmacht, de invrijheidstelling van de oorlogsmisdadigers, het plaatsen van mensen van het Hitlerapparaat in de belangrijkste posities van West-Duitsland, vor-

men in werkelijkheid een ontzaglijke bedreiging voor Polen, zij vormen een niet minder grote bedreiging voor ieder Europees land en in het bijzonder voor de aan Duitsland grenzende landen.

Daarom ondersteunt de Poolse regering het initiatief van de Regering van de U.S.S.R., welke in haar nota van 3 November j.l. de samenkomst verzoekt van de Raad van Ministers van Buitenlandse Zaken.

De Unie van Socialistische Sowjet Republieken, die de grootste verliezen heeft geleden en het meest bijgedragen heeft tot de overwinning op het Hitlerdom en die, na het einde van de oorlog een consequente ontwapeningspolitiek ten aanzien van Duitsland gevoerd heeft, die door haar initiatief, dat er naar streeft ontspanning te brengen tussen de vier grote mogendheden, een weg wijst tot de oplossing van het Duitse probleem.

Deze oplossing zou tot een ontspanning in de internationale toestand leiden.

Men weet, dat de Regeringen van de Verenigde Staten, Engeland en Frankrijk, inplaats van het initiatief van de Regering der U.S.R.R. overeenkomstig de wil van de volkeren te aanvaarden, sinds maanden onder verschillende voorwendsels een reeks van nota's uitwisselen. Tot op heden hebben zij nog niet hun accoord uitgesproken inzake de bijeenroeping van een conferentie der Ministers van Buitenlandse Zaken, voorgesteld door de Regering van de U.S.R.R. En alleen deze conferentie kan het spook van de oorlog, dat de wereld bedreigt, verjagen.

Het schijnt ons integendeel, dat voor enkele van de Westerse landen het vertragen van het antwoord moet dienen, om van de tijd gebruik te maken, teneinde enkele voldongen feiten te scheppen, om een nieuwe herbewapening van West-Duitsland te bespoedigen.

De Poolse regering, voor welke de herinnering aan de grote beproevingen tussen de twee oorlogen evenals die gedurende de laatste oorlog bewaard is gebleven, heeft het nuttig geoordeeld, zich met deze oproep tot de Nederlandse Regering te wenden, opdat deze van al haar mogelijkheden en invloed bij de grote mogendheden gebruik zal maken, teneinde de samenkomst van de Raad van Ministers van Buitenlandse Zaken te bespoedigen.

De Poolse regering en het Poolse volk zijn overtuigd, dat de Hollandse regering en het Hollandse volk alles in het werk zullen stellen en geen enkele bestaande mogelijkheid ongebruikt zullen laten, om tot de meest spoedige verwerkelijking te komen van de ontmoeting der vier Ministers van Buitenlandse Zaken.

Het gaat om de wereldvrede, het gaat om de vrede in onze landen, het gaat om het leven van onze familie.

VERENIGING NEDERLAND-POLEN

Comité van Aanbeveling:

Prof. Dr. B. Becker, Amsterdam
J. H. Cohen Stuart, Bussum
Mr. H. Cost Budde, Voorburg
Mr. S. Davids, Amsterdam
Mr. P. E. Eldering, Amsterdam
J. D. L. Le Febvre, Laren N.H.
Prof. Dr. J. A. van Hamel, Baarn
Ed. Hoornik, Amsterdam
W. Huisman, litt. slav. dra., 's-Gravenhage
B. Jelgersma, Amsterdam
H. Ch. G. J. van der Mandere, 's-Gravenhage
Jan H. de Groot, Arnhem
Prof. Dr. R. van der Meulen, Leiden
Mr. W. M. van Meurs-van der Burg, A'dam
Mevr. Dr. E. E. Prins-de Jong, Leiden
Mevr. Mr. I. E. Prins-Willekes Mac-Donald, Amsterdam
H. M. van Randwijk, Amsterdam
Ir. J. W. Rodenko, 's-Gravenhage
Henriëtte Roland Holst van der Schalk, Overveen
Prof. Dr. Jan Romein, Amsterdam
Mevr. Dr. Annie Romein—Verschoor, A'dam.
Jhr. W. J. H. B. Sandberg
P. J. J. Verlooy, Leiden
Victor E. van Vriesland, Amsterdam
Dr. L. P. Walburgh Schmidt, Oegstgeest
M. J. Wentinck, 's-Gravenhage
Prof. Dr. W. F. Wertheim, Amsterdam
Sam de Wolf, Amsterdam

De Poolse Kamer van Koophandel

voor het Buitenland

Oprichting.
De Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland werd bij regeringsbesluit van 28 September 1949 in het leven geroepen ten einde de handelsbetrekkingen van Polen met het buitenland te bevorderen en te intensiveren. De Poolse ministerraad heeft het statuut der Kamer op 24 October 1949 en vervolgens op 19 November 1949 bekrachtigd en Dr. Ludwik Grosfeld tot haar voorzitter benoemd.

Organisatie en lidmaatschap.
De Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland wordt gevormd door de algemene vertegenwoordiging van de leden-gedelegeerden, door de Raad en door het bestuur.
Zij benoemt gewone leden, ereleden en corresponderende leden. Tot de gewone leden behoren alle centrale bureau's voor de buitenlandse handel, de banken en de instellingen die zowel met de buitenlandse handel als met de Poolse scheepvaart, de havendienst en het internationale transport te maken hebben. Andere Poolse ondernemingen of instellingen kunnen met goedvinden van het presidium en na bekrachtiging door het ministerie voor de Buitenlandse handel eveneens in de Kamer worden opgenomen.
Op het ogenblik zijn bij de Kamer 48 ondernemingen en instellingen aangesloten. Corresponderende leden worden door de Raad der Kamer gekozen uit die rechtspersonen in Polen en in het buitenland, die zich bereid hebben verklaard de Kamer bij de vervulling van haar taken behulpzaam te willen zijn. Corresponderende leden betalen geen contributie.
De Raad der Kamer benoemt secties en comité's voor de uitvoering van bijzondere taken der Kamer. De secties zijn permanente lichamen, die deel uitmaken van de Kamer. Zij bestaan uit leden of nietleden, die dank zij hun kwalificaties aangezocht worden aan het werk der secties deel te nemen.
Als executieve der Kamer treedt haar door zijn directeur geleid hoofdbureau op. Bij het bovenvermelde regeringsbesluit werden aan de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland belangrijke volmachten verstrekt.

Taak der Kamer.
De Kamer is verplicht aan buitenlandse instellingen, organisaties en ondernemingen alle zodanige informaties te verstrekken die de Poolse buitenlandse handel raken. Meer speciaal verleent de Kamer aan het buitenland inlichtingen omtrent de mogelijkheden van de Poolse export en over de behoeften van Polen aan buitenlandse artikelen. Dit is voor buitenlandse importeurs en exporteurs, die voornemens zijn met de Poolse buitenlandse handel in verbinding te treden, van bijzondere betekenis. De informatiedienst der kamer publiceert mededelingen voor lezers in het buitenland.
De Kamer organiseert de vertegenwoordiging van Poolse producten op internationale tentoonstellingen en buitenlandse jaarbeurzen en organiseert ook harerzijds tentoonstellingen en jaarbeurzen in Polen.
De Kamer beschikt over vaklieden voor technische vraagstukken, voor het transport en voor de vreemde talen, ten einde tegen de moeilijkheden, die zich op deze gebieden in de buitenlandse handel mochten voordoen, steeds opgewassen te zijn. De lijst der experts is reeds volledig samengesteld. De buitenlandse afnemer kan bij de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland over iedere expert beschikken, die hij voor de afwikkeling van zijn zaken nodig heeft.
Een der belangrijkste en reeds opgeloste taken der Kamer is de instelling van een rechtbank van koophandel bij de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland.
De Kamer verstrekt certificaten over de herkomst van exportgoederen zomede andere noodzakelijke handelscertificaten. Deze worden uitgereikt door de Kamer in Warszawa en door haar agentschappen in Lódź, Katowice, Poznań, Gdynia en Szczecin.
Veel aandacht wordt door de Kamer besteed aan wetenschappelijk onderzoek van de buitenlandse markten. De resultaten van dit onderzoek worden aan de ondernemingen en instellingen medegedeeld. Dit onderzoekingswerk heeft betrekking op het verzamelen van informatiemateriaal omtrent het buitenlandse civiel- en handelsrecht.
Tot nu toe heeft de werkzaamheid der Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland bewezen, dat zij de ontwikkeling en de intensivering van de Poolse handelsbetrekkingen met het buitenland in buitengewone mate van dienst is geweest.

Juridische bijzonderheden.
Krachtens par. 4, sub. 14, van het regeringsbesluit omtrent de oprichting van de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland werd voor deze Kamer een scheidsgerecht in het leven geroepen. Dit scheidsgerecht is competent waar het betreft geschillen, die zich tussen Poolse en buitenlandse partijen uit bilaterale handelsovereenkomsten of in verband met het goederentransport kunnen voordoen.
De leden van het scheidsgerecht worden door de Raad der Kamer en op voorstel van het Presidium gekozen uit economen, advocaten en zaakkundigen op het gebied van handel en industrie. Volgens par. 9 bestaat het gerecht uit minstens 50 personen. Op het ogenblik maken er 187 leden deel van uit. Dit grote en uit vele lagen der zakenwereld gekozen lichaam vertegenwoordigt de meest uiteenlopende takken van handel.
Het scheidsgerecht wordt om de drie jaren gekozen. Het bestaat uit een president, twee plaatsvervangende presidenten, een secretaris en diens plaatsvervanger. Het gerecht wordt vertegenwoordigd door de president of een van zijn plaatsvervangers.
Partijen kiezen uit de juryleden de rechter en de president voor ieder afzonderlijk geval. Slechts in bijzondere gevallen, wanneer hij daartoe door partijen wordt gemachtigd of wanneer een der partijen geen rechter gekozen heeft, benoemt de president van het scheidsgerecht de arbiters.
De president, wiens stem beslissend is, wordt, zo hij niet in overeenstemming met beide partijen wordt benoemd, door de meerderheid der leden gekozen. Vindt de verkiezing niet bij acclamatie plaats, dan wordt de president van het gerechtshof door de president van het scheidsgerecht aangewezen. Slechts hij, die door de juryleden is geregistreerd, kan door de rechters als president van het gerechtshof worden gekozen.
Dit gerecht is competent in de volgende gevallen:
1. bij een internationale overeenkomst tussen de regering der

Republiek Polen en een buitenlandse regering;
2. bij een overeenkomst tussen contracterende partijen;
3. bij een schriftelijke overeenkomst tussen beide partijen of als het betreft de tussen beide partijen overeengekomen winst en over alles, wat opgenomen is in het betreffende protocol dat ter gerechtszitting wordt voorgelegd;
4. in die gevallen, waarin de aanklager een beroep doet op het gerecht en de beklaagde, na ontvangst van de dagvaarding en na over de inhoud der bepalingen te zijn geïnformeerd de competentie van het gerecht en de motivering van het geval afwijst.

De partijen kiezen experts en volgen de procedure, hetzij persoonlijk of door middel van hun gemachtigden, die van de datum der procedure op de hoogte zijn gesteld, indien dus de partijen gedurende de procedure afwezig zijn, vormt dit in geen geval een aanleiding tot vertraging van het proces en deze afwezigheid is evenmin van invloed op de uitspraak. Het gerecht staat het dagvaarden van getuigen toe, hetzij naar eigen goeddunken, op verlangen van de partij of op grond der eigen autoriteit. Het beslist over de eisen en klachten der partijen naar beste weten, op grond van eigen zaakkennis en volgens geweten en het laat zich leiden door de zakengewoonten die in het gegeven geval gelden, door de beginselen van goed vertrouwen en door die der rechtvaardigheid. De beslissingen, welke tijdens het proces worden genomen en op de uitspraak betrekking hebben, komen door meerderheid van stemmen tot stand. Tegen de uitspraak van het gerecht is geen beroep toegestaan. De voltrekking van de uitspraak jegens partijen woonachtig in landen, in welke de beslissingen van Poolse gerechtshoven en in het bijzonder die van het scheidsgerecht geen rechtskracht bezitten, wordt op de volgende wijze verzekerd: in gebreke gebleven schuldenaren wordt door het scheidsgerecht in de toekomst het recht ontnomen, de hulp van het scheidsgerecht in te roepen. Van deze beslissing wordt aan andere scheidsgerechten in het binnen- en buitenland mededeling gedaan.

Verschuldigde of aan partijen te restitueren kosten, die door het proces voor het scheidsgerecht zijn ontstaan, worden bepaald overeenkomstig het door de Raad der Kamer vastgestelde tarief.

Bij het Eén-jarig bestaan

van de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland

De belangrijkheid van de Poolse Kamers van Koophandel voor het Buitenland in aanmerking genomen, schromen wij niet in dit nummer twee artikelen over dit onderwerp te brengen. Beide artikelen geven te samen, naar wij hopen een duidelijk inzicht in de werkzaamheid van deze organen.

De Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland kan terugzien op haar eenjarig bestaan.

De aard der werkzaamheden van deze Kamer is, in overeenstemming met het decreet over de instelling van de Poolse Kamer voor Koophandel voor het Buitenland zeer uiteenlopend. Men kan vier afdelingen onderscheiden: voor de organisatie voor het geven van adviezen, voor het onderzoek en voor informatie en propaganda.

Rechterlijk college.

Een van de eerste handelingen van de Kamer was in 1949 het bijeenroepen van een college van scheidsrechters, dat de taak heeft, geschillen tussen Poolse organen voor de Buitenlandse Handel en hun buitenlandse contractanten te beslechten. Er werd een reglement voor het College opgesteld, een lijst van 186 scheidsrechters, en een kostentarief voor het Scheidsgerecht.

De internationale overeenkomsten voorzien in 't algemeen in een zelfstandige werkingssfeer op grondslag van pariteit der scheidgerechten voor alle kwesties, die tussen de verdragssluitende partijen kunnen opkomen. Op basis van deze overeenkomst worden alle dergelijke geschillen — naar gelang van de woonplaats der opgeroepen partij – door het College van Scheidsrechters van de Poolse Kamer beslist of door een van de buitenlandse Kamers.

Het is veelzeggend, dat gedurende het gehele jaar 1950 het College van Scheidsrechters van de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland en de desbetreffende Kamers in Tchecho-Slowakije en Hongarije geen enkel dergelijk geval te beslissen hadden. Dit bewijst het wederkerig vertrouwen en het begrip voor het vriendschappelijk karakter van de internationale handelsomzetten met de Sowjet-Unie en de Oost-Europese democratiën; het bewijst bovendien de toepassing van de beginselen van internationale samenwerking ook in de practijk van het goederenverkeer. Toch is het bestaan van een op internationale afspraken berustende instantie, die voor het bijleggen van hier en daar ontstane misverstanden ingesteld wordt, een noodzakelijkheid. Anders ligt het geval met de contractanten in de kapitalistische landen; hier kan niet gesproken worden van een internationale overeenkomst en dus is het noodzakelijk, de clausule over het scheidsgerecht in ieder contract op te nemen. Voor de stichting van het College moest de Poolse contractant er genoegen mee nemen, zich tot buitenlandse scheidsgerechten te wenden of van de clausule af te zien. De instelling van het College verschafte de Poolse organisaties voor de buitenlandse handel de mogelijkheid de scheidsgerechtclausules, waarin het contract voorziet, de verbeteren, hetzij door de toewijzing van eventuele conflicten aan het Poolse scheidsgerecht, hetzij door het verkrijgen van een paritetische of gemengde clausule.

Om de in de practijk onontbeerlijke kennis van de rechtsvoorschriften en -gebruiken van het Scheidsgerecht te verbreiden, heeft de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland herhaaldelijk de buitenlandse, voor ieder land verplichte bepalingen gepubliceerd. Met hetzelfde doel heeft men ook cursussen voor de leden van het Scheidsgerecht ingericht.

Experts.

Het tweede, door de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland in het eerste jaar van haar bestaan geregelde en ontwikkelde gebied betreft het vraagstuk der experts. Tot 1950 werden de experts, die ook in gevallen van buitenlandse handelsovereenkomsten te beslissen hadden, door de Kamers voor Industrie en Handel benoemd, wat tot een zeer verschillende keuze en een zeer uiteenlopend niveau der experts geleid had. In snel tempo, vooral noodzakelijk wegens de opheffing van de Industrie- en Handelskamers, heeft de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland vakmensen tot een aantal van 428 als experts aangewezen, zodat nu op ieder gebied van de buitenlandse handel geschoolde krachten ter beschikking staan. Bovendien heeft de Kamer de beginselen van de organisatie der experts uitgewerkt en de onkostenregeling, benevens

het toezicht op hun werkzaamheid op zich genomen. De experts adviseerden in de tweede helft van 1950 in totaal 622 gevallen, vooral in het kustgebied.
De Kamer is sinds Januari 1950 aangewezen voor de uitgifte van certificaten voor goederen van Poolse herkomst en voor de verschillende verklaringen, die bij het internationale goederenverkeer vereist zijn. Tot 30 November van het vorig jaar werden 4399 dergelijke certificaten en verklaringen afgegeven.

Adviezen.

Het adviserend werk van de Kamer van Koophandel voor het Buitenland is van tweeërlei aard: op verlangen van het Ministerie voor de Buitenlandse Handel of van een lid van de Kamer worden allereerst juridische adviezen gegeven, speciaal in dringende gevallen. Ook werkt de Kamer adviezen uit, die een aantal problemen, speciaal op het gebied van de techniek van de buitenlandse handel, betreffen. In 1950 hebben de organen van de Kamer 174 persoonlijke adviezen gegeven. Veel grotere betekenis hebben echter de door de secties en commissies van de Kamer uitgewerkte adviezen over vragen van algemene aard. De onderwerpen van deze adviezen zijn overigens zeer uiteenlopend. Reeds lang werd de noodzakelijkheid gevoeld van een orgaan, dat in staat was in de practijk voorkomende dagelijkse moeilijkheden en tekortkomingen te behandelen, het standpunt van de betreffende leden van een orgaan voor buitenlandse handel uiteen te zetten, en regelingen aan te bevelen, met het doel, de werkzaamheid van dit apparaat te verhogen en te coördineren.
Overeenkomstig de wens van het Ministerie voor de Buitenlandse Handel en dank zij de door de Kamer toegepaste methode van groepsarbeid kunnen in de Kamer talrijke problemen van de techniek van de buitenlandse handel in de vorm van adviezen, die aan de Minister voor de Buitenlandse Handel voorgelegd worden, bediscussieerd en bewerkt worden. Van de op deze wijze in het afgelopen jaar behandelde adviezen kunnen bijvoorbeeld genoemd worden: het vraagstuk van de terugvordering van teveel betaalde gelden in betrekking tot buitenlandse spoorwegen, problemen van vakkundige verlading en van een feilloze goederenopslag in de havens. Of de volgende, eveneens door de Kamer behandelde punten: de inrichting van een karthotheek voor handelsinformaties in de centrales voor de buitenlandse handel en een centrale karthotheek, de afname van de uit kapitalistische landen ingevoerde investeringsgoederen. Deze opsomming toont een gebrek aan systematiek, maar wijst in ieder geval op een grote verscheidenheid van problemen. Het spreekt vanzelf, dat dit bovengenoemd gebrek een uitvloeisel is van het kort bestaan der Kamer; het is echter een voordeel, dat de behandelde problemen direct uit de dagelijkse practijk voortkomen.
Het begin van systematisch werk bij de export was de aan de Minister voor de Buitenlandse Handel overgelegde lijst van verordeningen, die voor de coördinering van de productie en de eisen van de export nodig zijn.

Onderzoek.

De voor de practijk van de buitenlandse handel nodige economische onderzoekingen worden door geografische ligging en door de aard van de goederen bepaald. Het instellen van een systematisch onderzoek van markten en conjuncturen volgens maatstaven van geografie en goederenmarkt, zou een instituut vereist hebben dat de huidige mogelijkheden van de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland verre teboven gaat. De Kamer stond dus voor de noodzaak, haar werkingssfeer te beperken en de haar ter beschikking staande krachten te concentreren. In de eerste phase richtte men de aandacht op problemen, die voortkwamen uit de export van landbouwproducten. Het bestuur van de Kamer stelde een overzicht samen, over de situatie op de internationale graanmarkten, de wereldvleesmarkten, de suikermarkt, de broodgraan- en de vetmarkten. Verder verzamelde het gegevens over de omzet van uien, veren en dons in de jaren 1948 en 1949, en over de situatie op de groenten- en fruitmarkt in het eerste kwartaal van 1950. Systematisch worden de onderzoekingen van de vlees-, graan- en groentemarkten voortgezet. De Kamer gaf periodiek speciale communiqué's uit, die alle verkrijgbare berichten over de veranderingen op deze markten bevatten.
De Kamer heeft bovendien het terrein van haar werkzaamheid in zo verre uitgebreid, dat zij in de vorm van een bulletin drie artikels heeft gepubliceerd, die zich bezig hielden met de situatie op de steenkoolmarkt van Midden-Europa — waarbij speciale aandacht besteed werd aan de Scandinavische landen — alsmede met een synthetische analyse van de wereldwolmarkt.
De afdeling voor onderzoek van rechtsvragen verzamelde een groot aantal inlichtingen over buitenlands recht en voorschriften over de reglementering van het internationale verkeer. Ook informaties over voorschriften, de import uit het buitenland betreffende, werden gegeven.

Publicaties van de Kamer.

Sinds midden November geeft de Kamer een voor dienstgebruik bestemd 2-wekelijks blad uit, onder de titel „Berichten voor de buitenlandse handel". Tot nu toe zijn 3 nummers van 100 blz. verschenen, die actuele marktberichten geven en mededeling doen van gesloten handelsovereenkomsten met het buitenland en o.a. tarievenbepalingen bevatten.
De Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland heeft contact opgenomen met buitenlandse Kamers van Koophandel en dient het buitenland van bescheid op aan haar gerichte aanvragen en offerten. Verleden jaar werden 1200 buitenlandse brieven beantwoord. Om het buitenland in te lichten over de mogelijkheden van de Poolse export is de Kamer begonnen met de uitgave van een rijk geïllustreerd twee-maandelijks blad „Poolse Buitenlandse Handel". Dit blad verschijnt in het Russisch, Engels, Frans, Duits en Spaans.

Jaarbeurzen en Tentoonstellingen.

Ook de door de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland georganiseerde deelname van Polen aan buitenlandse jaarbeurzen en tentoonstellingen is gericht op de stimulering van de Poolse export. In 1950 was Polen in de volgende steden op tentoonstellingen en handelsbeurzen vertegenwoordigd: Leipzig, Utrecht, Brussel, Milaan, Praag, Stockholm, Wenen, Plovdiv en Parma. Voor iedere gelegenheid stelde de Poolse Kamer een catalogus samen in de volgende talen: Russisch Duits, Nederlands, Frans, Engels, Tchechisch, Zweeds, Bulgaars en Pools.
In de hal van de Hogeschool van Warszawa organiseerde de Kamer een tentoonstelling over de wetenschappelijke apparatuur in de Sowjet-Unie, Tchecho-Slowakije en de Duitse Democratische Republiek, om de belangstellenden met de verworvenheden en productienieuwigheden in deze landen vertrouwd te maken.
Ten slotte moeten nog genoemd worden de door het personeel van de Kamer georganiseerde 19 reizende tentoonstellingen, die het land met de problemen van het Poolse zes-jarenplan bekend moeten maken.
Deze balans over de activiteit van de Poolse Kamer van Koophandel voor het Buitenland in het eerste jaar van haar bestaan bevestigt, gezien de uitgebreide opdrachten, ten volle het bestaansrecht van een dergelijke Kamer.

Een nieuw type Landbouwcoöperatie

Het afgelopen jaar gaf een belangrijke ontwikkeling van het Poolse coöperatiewezen te aanschouwen. Binnen dit ene jaar groeide het aantal productiecoöperaties in de landbouw van 243 in Januari 1950 tot 2.200 in eind December. De opbrengsten per hectare van het coöperatief gedreven bedrijf lagen in doorsnee 20—50% hoger dan bij de individuele bedrijfsvoering.
Het organisatieprincipe van de bestaande coöperaties is niet hetzelfde; men kan er drie types bij onderscheiden.
Het eerste type vormt de verbouwcoöperatie. Dat is een vereniging van boeren, die hun akkerland geheel of ten dele voor de gemeenschappelijke exploitatie ter beschikking stellen, terwijl inventaris en gebouwen tot hun eigen beschikking blijven. De bebouwing zelf geschiedt volgens een gemeenschappelijk plan, dat telkenjare op een vergadering wordt vastgesteld. De inkomsten worden volgens de hoeveelheid ter beschikking gesteld akkerland over de leden omgeslagen en verdeeld.
Het tweede type vertegenwoordigt de productiecoöperaties. Hier worden de inkomsten verdeeld naar het ingebracht aandeel aan grondbezit en aan levende en dode inventaris, inclusief de verrichte werkdagen. Ongeveer 30—40% van de te verdelen som valt op de aandelen in goederen (grondbezit en inventaris), de rest wordt op grond van de arbeidsprestatie toegewezen.
Het derde type is echter het talrijkst vertegenwoordigd. Hierbij wordt het gehele inkomen van de coöperatie volgens de verrichte werkdagen verrekend.
De verhouding tussen de verschillende typen op het totaal van 2.200 landbouwcoöperaties is als volgt: tot type I behoren 276, tot type II 649 en tot type III 1.275 van deze coöperaties.
Kortgeleden werden voor type III nieuwe statuten opgesteld, die uitdrukking geven aan het bijzondere karakter van dit type. Deze categorie, waarvan de vorm zich pas in de laatste tijd ontwikkelde, zal nu de naam van „coöperatieve landbouwvereniging” krijgen. Voor de toetreding als lid is het niet vereist, levende (vee en trekdieren) of dode inventaris (machines, bijgebouwen e.d.) als aandeel in te brengen.
De leden stellen uitsluitend de voor bebouwing in aanmerking komende grond aan de coöperatie ter beschikking, waarbij ze kunnen overeenkomen, een bepaalde oppervlakte voor eigen gebruik te reserveren, evenals de daarvoor noodzakelijke hoeveelheden zaaigoed. De gehele levende inventaris (hoornvee, varkens en trekdieren) blijft verder in eigendom van en ter verzorging voor het lid, evenals het landbouwgereedschap, de machines en de bijgebouwen. Overtollig gereedschap, machines of gebouwen kan de coöperatie van haar leden tegen een passende betaling óf voor een bepaalde tijd lenen óf kopen.
De leden verplichten zich tot het verrichten van een jaarlijks op de vergadering vastgesteld minimum aan werkdagen op het gemeenschappelijk bezit, en tot het beschikbaar stellen van spannen trekdieren; beide prestaties worden ter verrekening op hun tegoed bijgeschreven.
Het nieuwe statuut voorziet ook in de mogelijkheid, jaarlijks 10—15% van de inkomsten voor investering en uitbreiding van het coöperatief bezit te reserveren. De uitkering aan de leden moet volgens de maatstaven van geleverde werkdagen plus inventarislevering geschieden uit minstens 80% van het netto-inkomen van de coöperatie.
Het laatstbeschreven coöperatietype voldeed bijzonder goed in streken met talrijke middelboeren, die in tegenstelling met de kleine boeren grotere veehouders zijn, terwijl grotere bijgebouwen voor de gemeenschappelijke veehouderij (o.a. bijv. de zg. pachthoeven) daar niet aanwezig zijn of niet direct gebouwd kunnen worden.

De uitvoer van gevogelte

Polen is een van de grootste producenten van gevogelte van Europa en kan terugzien op een lange traditie bij de export van dit artikel. Gedurende de laatste oorlog werd deze uitvoer voor lange tijd onderbroken. De oorlog verstoorde ook de fokkerij van gevogelte, maar sinds 1947 heeft Polen zich opnieuw op deze export ingesteld, zodat tegenwoordig Poolse hoenders en ganzen weer op de buitenlandse markten te vinden zijn. De na-oorlogse jaren gaven een snelle kwantitatieve ontwikkeling van deze export te zien, terwijl de Poolse exporteurs er voortdurend naar streefden, ook de kwaliteit van de teelt op te voeren.
De Poolse teelt van gevogelte omvat alle gebruikelijke soorten: braadkippen, kalkoenen, eenden en ganzen.
De fokkerij van leghorns en sussex-hoenders wordt vooral in de Westelijke en Noordelijke streken van Polen bedreven, terwijl de rhodelanders in Midden-Polen gefokt worden.
De gebieden, waar hoentjes gefokt worden, zijn gebleken bijzonder gunstige teeltplaatsen te zijn, wat er veel toe heeft bijgedragen, dat het Poolse gevogelte, vooral kippen, in de gehele wereld zeer gewaardeerd worden.
In verschillende streken van Polen vormt de kalkoenfokkerij een oude traditie en specialiteit. Vooral in het Noorden en Westen van het land hebben de kalkoenfokkerijen een bodemgesteldheid gevonden, die men nergens in het land kan aantreffen.
De meest voorkomende eendensoorten worden overal in Polen gefokt, terwijl het voornaamste gebied van de ganzenteelt zich in het Noorden en Westen van het land concentreert. De wijd en zijd bekende Pommerse ganzen bereiken een doorsneegewicht van 6 tot 7 kg bij een goede proportie van vleesgewicht en beenderen. Deze ganzensoort is vooral bekend door haar groot vetgehalte. Andere soorten ganzen zijn kleiner en in 't algemeen niet zo vet als de Pommerse.

Bevordering van de fokkerij.

In combinatie met wetenschappelijke onderzoekcentra en teeltorganisaties ondersteunen de Poolse over-

heidsinstanties in ruime mate de fokkerij om gevogelte van de best mogelijke kwaliteit aan de markt te brengen. Deze maatregelen zijn van bijzondere betekenis, vooral wat betreft de fok van kippen en kalkoenen. De kunstmatig gebroede kuikentjes worden in grote hoeveelheden opgekocht, wat weer een aansporing is tot verdere kippenteelt. Het broedproces staat onder voortdurende contrôle van vaklieden. Bijzondere aandacht verdienen de in verband hiermede getroffen sanitaire maatregelen, die ertoe hebben bijgedragen, dat de sterftecijfers onder de kuikentjes tot een minimum gereduceerd werden.
Een grote stap vooruit in de ontwikkeling van de fokkerij van gevogelte is de oprichting van grote hoenderfarms op de staatsbedrijven en landbouwcoöperaties. Deze farms worden door vakmensen gedreven en gelden als broedplaatsen van uitgezocht gevogelte, dat niet slechts de markt van grote hoeveelheden voorziet, maar tevens de kleine fokkers uitgezocht gevogelte kan leveren.
Het voor de export bestemde gevogelte wordt in speciale mestcentra in grote rennen opgefokt en vandaaruit doorgeleverd aan de slachthuizen. Bepaalde soorten, vooral ganzen, worden in deze centra aan een intensieve mestkuur onderworpen, waarbij hoofdzakelijk haver en gerst als voer dienen. Deze voedersoorten, bij voorkeur in combinatie met maïs, hebben een directe invloed op de voor het Poolse gevogelte zo karakteristiek fijne smaak. Terwijl een voedering met uitsluitend maïs een onaangename, olieachtige smaak aan het vlees geeft, verhoogt het mesten met haver en gerst de culinaire kwaliteiten van het gevogelte. De rationele mestmethoden, die aan de slacht voorafgaan, verschaffen het Poolse gevogelte die uitgelezen smaak, waardoor het op de internationale markt sinds jaren zulk een goede naam heeft gekregen. Dit is niet in de laatste plaats de oorzaak van de voorkeur voor deze producten bij de buitenlandse afnemers.
Teeltkeuze en standaardisering worden volgens zeer speciale principes uitgevoerd en houden rekening met alle voorwaarden, die onontbeerlijk zijn voor een hoge kwaliteit, zoals ouderdom van het dier, bouw, vlees, vetaanzet enz. Ook het gewicht van het enkele exemplaar is van doorslaggevende betekenis.

De mestcentra en de slachthuizen voor gevogelte staan onder regelmatige inspectie van veterinaire vaklieden. Er wordt streng de hand gehouden aan maatregelen, die de verspreiding van besmettelijke vogelziekten in de mestcentra moeten voorkomen. Zeer goed onderhouden inrichtingen, vooral moderne koelinstallaties zorgen ervoor, dat het voor de uitvoer bestemde gevogelte in onberispelijke toestand voor de verzending wordt klaargemaakt. Een in de loop van verleden jaar op grote schaal uitgevoerde inenting heeft er ook zonder twijfel toe bijgedragen, dat het te exporteren gevogelte in de allerbeste toestand de verbruikers zal bereiken.
In de mestcentra wordt bijzondere aandacht aan de verzending, speciaal aan de verpakking, besteed. Stevig geconstrueerde kisten, belegd met vetvrij papier, worden uitsluitend voor de verpakking van dit gevogelte gebruikt. Ze zijn aan het gewicht van de ganzen aangepast. In de regel worden 6 ganzen of 12 andere dieren (kalkoenen, kippen of eenden) per kist verzonden.

Contrôle op de export.

Voor het gevogelte verzonden wordt, heeft er nog een veterinair en een overheidsonderzoek plaats. Doel van deze inspecties is, vast te stellen, of de voorgeschreven richtlijnen correct zijn nagekomen. Deze inspecties worden door deskundigen pijnlijk nauwkeurig uitgevoerd. Dit is een garantie, dat het Poolse gevogelte in de best denkbare kwaliteit naar het buitenland gaat.
Het transport van de vogels binnenslands en naar via de spoorwegen bereikbare landen heeft plaats in Poolse koelwagens. De uitvoer overzee geschiedt uit de Poolse havens in speciale koelschepen.

Richtlijnen.

Enige hier meegedeelde richtlijnen, die gelden voor de uitvoer van gevogelte, kunnen een indruk geven, wat men in Polen in acht moet nemen bij de fokkerij van gevogelte:

1. Bouw — onberispelijke beenconstructie. Kleine misvormingen van het borstbeen zijn toegestaan. Brede borst. Verkalkte en gevederde poten zijn niet toegestaan.
2. Vlees — goed ontwikkeld vlees, dikke lagen over het borstbeen. Borstbeen en bekkenholten mogen niet uitsteken.
3. Vet — hoog percentage; vetlagen, die de hele romp bedekken, zichtbare vetlagen bij de ribben. Bij hoentjes worden geen vetlagen verlangd.
4. Veren — het gevogelte moet goed doorbloed en gevederd zijn.
5. Toestand — de dieren moeten het aroma van versgeslachte dieren hebben. Het vet moet romig en geelkleurig zijn.
6. Koeling — het voor export gereedliggende gevogelte worde in goedgekoelde toestand bij een temperatuur van min 8 graden Celsius vers gehouden.

De hier volgende tabel geeft het gewicht van de afzonderlijke soorten gevogelte aan:
Kuikentjes (10 tot 12 weken oud) 0,50 tot 0,85 kg;
Grote kippen (meer dan 12 weken oud) 0,85 tot 1,70 kg;
Poulardes, van 1,30 kg af;
Kapoenen, 2,15 kg en meer;
Braadkippen (1 jaar oud), 1,30 kg en meer;
Soepkippen (meer dan 12 maanden oud), 1,30 kg en meer;
Hanen, 1,40 kg en meer;
Jonge kalkoense hennen, 2,30 kg en meer;
Jonge kalkoense hanen (niet ouder dan 1 jaar), 2,80 kg en meer;
Oude kalkoense hennen, 3 kg en meer;
Oude kalkoense hanen, 3 kg en meer;
Jonge eenden (tot 10 weken), 1 kg en meer;
2½ tot 12 maanden oude eenden, 1,50 kg en meer;
Ganzen (meer dan 12 maanden oud), 3,50 kg en meer.

De export van gevogelte uit Polen ligt in handen van de „Centrala Spoldzielni Mleczarsko — Jajczarskich” (Centrale van de Zuivel- en Eiercoöperaties, Warszawa Hoza Nr 66/68.

Korte berichten

POLEN OP DE WERELDMARKT

Twee-maandelijks tijdschrift van de Poolse kamer van koophandel voor het Buitenland in de Duitse taal

Dit tijdschrift wordt sedert kort geïllustreerd uitgegeven in de Duitse taal, „Polski Handel Zagraniczy". Het geeft inlichtingen over alles wat samenhangt met de opbouw en alle mogelijkheden van Poolse in- en export. November j.l. is men al begonnen met de uitgave van een informatief blad (berichten over de handel met het buitenland). Daarvan zijn nummers, elk van 100 bladzijden verschenen, voornamelijk over landbouw en handel. Bovendien is er een regelmatig contact met buitenlandse kamers van koophandel om buitenlandse geïnteresseerden alle gewenste inlichtingen te geven.

DE ECONOMIE IN HET TEKEN VAN DE OPBOUW

Ontwikkeling van de laagvlakte van Gdansk tot veeteeltcentrum

De reeds tot 80 % in cultuur gebrachte laagvlakte van Gdańsk bezit in haar rijke weidegebieden de ideale voorwaarden voor een voortdurende en snelle ontwikkeling der veeteelt. Het staatslandbouwkundig onderzoek-instituut te Elbrag houdt zich daarom sinds jaren bezig met de fok van een voor dit gebied speciaal geschikt ras en met pogingen tot verhoging van de opbrengst der weilanden en tot verkrijging van speciale bemestingmethodes. Verdere onderzoekingen van dit instituut betreffen de verbetering van de fok van eenden en van het in Pomorze thuishorende schapenras en van de winterfok van kalveren.

Massa-fokkerij van Amerikaanse zeebaars

Polen zal binnenkort beginnen met de massa-fokkerij van de in de binnenwateren van Noord-Amerika en in de Rio Granda van Mexico thuishorende z.g. grootbekkige zwarte zeebaars, nadat de door de ichthioloog Sagatowski tezamen met andere experts op het gebied van de visteelt op de staatslanderijen van Lódż jarenlang doorgezette pogingen tot akklimatisering bewezen hadden, dat de teelt van deze vis, die voor de economie van Polen een waardevolle aanwinst betekent, een volledig succes belooft. De zwarte zeebaars brengt per ha. van de visbroedvijver 2½ maal zoveel exemplaren op als de karper en bereikt in dit klimaat een gewicht van 1½ kg. Bovendien heeft deze Amerikaanse baarssoort een grote weerstandskracht tegen visziekten en is zeer goed bestand zowel tegen de wintermaanden als tegen het transport.

Een ander plan, dat spoedig verwezenlijkt zal worden, is het overbrengen van zalmbroedsel uit het gebied van Pomorze naar de wateren van de Voor-Karpathen. Er is nl. vastgesteld, dat de capaciteit van de broedapparaten in Pomorze beperkt is tot 5 millioen viseieren tegenover een mogelijke opbrengst van 15 millioen eieren, terwijl zich in de Karpathen, waar de zalmstand niet meer dan 6 millioen eieren oplevert, broedapparaten met een opname-capaciteit van in totaal 10 millioen eieren bevinden.

Herstel van de geldwaarde leidt tot grotere spaardrang

Sinds het herstel van de geldwaarden is doorgevoerd is er in Polen een grote drang naar sparen ontstaan. Reeds in de laatste maanden is het aantal nieuw geopende spaarconto's bij de Poolse postspaarkassen met 42 % verhoogd.

THEATER

De toneelspeler Senior Solski 96 jaar

Ludwik Solski, de oudste toneelspeler der wereld, vierde onlangs zijn 96ste verjaardag. Hij behoort nog heden tot de meest actieve toneelspelers van Polen en is op het ogenblik met de instudering van nieuwe rollen bezig.

Joods ontwikkelingsinstituut zeer actief

Het Joodse instituut voor volksontwikkeling heeft enige tijd geleden een scholingscursus gehouden, waar vooral vragen van het Joodse theaterwezen behandeld werden. Naar aanleiding van de 25ste sterfdag van de pionierster van het Joodse Kaminska theater heeft men een groot deel van het programma aan haar gewijd. Uitvoerig heeft men ook de werken van de revolutionaire Joodse dichter Josef Bolsower behandeld.

Een openbare herdenking werd behalve te Wrocław ook te Walbrzych, Legnica, e.a. steden gehouden ter ere van Kaminska. Verschillende theaterstukken waarin zij destijds zelf opgetreden is, werden gespeeld. Haar dochter Ida, behoort tot de meest vooraanstaande actrices.

Te Katowice bracht het Joodse Staatstheater het Franse drama van Robles „De grote strijd", dat handelt over de Zuid-Am. revolutie van Bolivar. Te Kraków gasteerde het theater uit Lódz (dat door Ida Kaminska wordt geleid) met „De droom van de gouddraad" en „De grote strijd".

Het Joods instituut voor cultuur-politieke ontwikkeling geeft talrijke boeken en schrifturen uit, alsmede een aantal Joodse kranten en tijdschriften. Alleen reeds in de Wojewodschapen (Provincies) van Wroclaw en Zielona Góra zijn vanuit dit instituut opgericht: 3 theatergezelschappen, 5 koren, 6 orkesten, alsmede ballet- en dansgroepen, en er zijn 14 gebouwen voor ontwikkeling, 2 cultuurclubs en 22 bibliotheken gesticht.

Joods toneel in Legnica

De Joodse culturele club, in Legnica, die gesticht is ter herinnering aan G Dua en die reeds bestaat uit een jeugd-lekenspelkoor- en een orkestgroep alsmede uit een groep literatoren, heeft een moderne theaterzaal voor 700 toeschouwers en deze is kort geleden geopend in tegenwoordigheid van officiële personen.

Nieuw experimenteel theater te Warszawa

Onder de naam van „studio" is te Warszawa een nieuw experimenteel theater opgericht, dat zich tot doel stelt nieuwe vormen te vinden voor het arbeiderstoneel. Zo is b.v. een roman van Kazimierz Korcella „Wij allen strijden voor de vrede" bewerkt voor het toneel, en aan de opvoering werkten 200 bouwvak-arbeiders mee.

Van lekengroepen naar het Staatstheater

Het Staatstheater te Swidnice is wel het enige beroeps-theater in Polen dat uit een leken-ensemble is ontstaan. Dit ensemble is aangevuld met beroepstoneelspelers en kreeg in 1947 zijn erkenning als beroeps-theater. In 1948 werd het bevorderd tot Staatstheater. Het gezelschap bestaat uit slechts 24 spelers, waarvan de helft alleen in Swidnice optreedt en de anderen gastvoorstellingen geven in de omtrek.

Verleden jaar heeft men 472 voorstellingen gegeven. Dit jaar zullen het er meer dan 500 worden, d.w.z. bijna 2 voorstellingen per dag. Het speelplan van het afgelopen jaar bracht Poolse en buitenlandse schrijvers, w.o. „De Sonnenbrucks" van Kruszkowski, „De goede mens" van Gruszczynski, „De wraak" van Fredro en „Pan Damary" van Blicinski. Verder stukken van Gorki, Ostrowski en Uspienski alsmede Mrs's Warren's bedrijf en Pygmalion van Shaw.

MUZIEK

Poolse muziekfeesten in voorbereiding

Het organiseren van het Poolse Muziek-festival, dat in April a.s. zal plaats vinden, staat in het middelpunt van de belangstelling der Poolse componisten te Warszawa. Deze feestweken zullen een algeheel overzicht geven van het compositorisch scheppen in Polen uit de laatste tijd. De openbare uitvoeringen van nieuwe composities zoals deze de laatste tijd plaats hadden met daarop aansluitende discussies heeft naar de dusver gevolgde methode niet kunnen bevredigen, daar de discussies van leken zich op geheel ander terrein bewegen dan die der vaklieden. Daarom zullen in de toekomst besloten uitvoeringen worden gegeven uitsluitend voor musici en musicologen, terwijl de componist in het kader van openbare uitvoeringen gelegenheid krijgt vertrouwd te raken met de verschillende reacties van het publiek. De componisten-organisatie heeft verder besloten een muzieksectie toe te voegen aan haar organisatie, en wel een, die uit dirigenten en solisten is saamgesteld.

In de loop der laatste maanden heeft de bond van Poolse componisten 16 concerten doen plaats vinden van hedendaagse Poolse muziek, waarbij 160 executanten ongeveer 60 werken van jonge Poolse componisten ten gehore brachten. Op het gebied van de kamermuziek werden er variaties voor fluit uitgevoerd van Fautyn Kulczycki, de fluitsonate no. 4 van Grazyna Bacewicz alsmede een trio voor fluit, hoorn, en vioolbas van Henryk Swolkien.

FILM

Oeropvoeringen van de film „De eerste start"

In de bioscopen van Warszawa loopt op dit moment de jeugdfilm „De eerste start" de geschiedenis van de verwaarloosde weesjongen Tomek, die na veel omzwervingen opgenomen wordt in een zweefvliegsschool en zich daar onder invloed van leraren en opvoeders alsmede van het schoolverbond der Poolse jeugd van een geheel gedemoraliseerde jongen ontwikkelt tot een goed leerling en recordvlieger. De film laat zien hoe de kinderen uit deze omgeving kunnen opgroeien tot bewuste mensen dank zij de arbeid en de goede opvoed-methode.

Om het spelersensemble, dat uit jonge mensen bestaat, samen te stellen, heeft men in het gehele land duizenden proefopnamen gemaakt. Ook de hoofdrol Tomek (de 14 jarige Leopold Nowak) stond voor het eerst voor de camera en heeft getoond, uitstekende toneelspelersgaven te bezitten. Verder werkte de bekende Poolse zweefvlieger Gora mee, die kort geleden de hoogste internationale onderscheiding voor zweefvluchten heeft gekregen, alsmede Brzoska, die het hoogte-record heeft voor passagiersvluchten, en vele anderen. Verder zijn er massa-scènes met meer dan 1000 jongeren en 8000 volwassenen.

De muziek is van Jerzy Harald, die ook de jeugdliederen hiervoor componeerde.

De film over Auschwitz „De laatste etappe" in Peking

De Auschwitzfilm „De laatste etappe" werd bij zijn eerste Chinese opvoering in een der grootste bioscopen van Peking met een diepe sympathie en grote artistieke waardering ontvangen. Ook de documentaire film „De dag van de eerste Mei", die aan de hoofdfilm voorafging, wekte grote bewondering door de nieuwe geest en de ontembare levenswil, die de bevolking van Warszawa kenmerken.

Begin van de bouw van de Warszawase filmstad

In het komende voorjaar zal op het uitgestrekte terrein van het staatslandgoed van Komorowo met de bouw van de nieuwe filmstad van Warszawa worden begonnen. Thans is men hier reeds met de voorbereidende werkzaamheden bezig. Met zijn uitgestrekte parken, beboste heuvels en smalle stromen vormt dit terrein een ideale achtergrond vol afwisseling voor talloze filmidylles. Naast moderne opname-studio's zal de nieuwe filmstad over een aantal gebouwen in verschillende bouwstijlen beschikken, zoals die voor historische films noodzakelijk zijn. Een speciaal atelier is bestemd voor het opnemen van kleurenfilms. Reusachtige werkplaatsen zullen voor het maken van de afzonderlijke delen van de filmbouw dienen.

Een Hollandse regisseur houdt voordrachten in Lódz

De bekende regisseur van documentaire films, Joris Ivens, hield enige tijd geleden in de Staatsfilmacademie te Lódz een voordrachtencyclus over de documentaire film.

Ivens vertelde, dat hij zijn oorspronkelijke opvatting voor de uitwerking van de congresfilm veranderde, nadat hij de verplaatsing van het congres, tengevolge van het door de Britse regering uitgesproken verbod voor Sheffield, had vernomen.

De film zal een uitbeelding van twee begrippen zijn, die met de namen Sheffield en Warszawa samenhangen.

Een wet betreffende het Poolse staatsburgerschap

Een nieuwe door de Sejm op 8-2-'51 aangenomen wet verleent uitgeweken Polen die een buitenlandse nationaliteit hebben aangenomen onmiddellijk vanaf de eerste dag dat zij in Polen terugkeren het Poolse burgerschap weer. Ook buitenlanders kan op verzoek het Poolse staatsburgerschap verleend worden, zonder dat zij hun eigen nationaliteit behoeven op te geven. Daarentegen raken diegenen, die voorgoed in het buitenland leven en een andere nationaliteit hebben aangenomen, hun Pools staatsburgerschap kwijt, tenminste, wanneer de andere partij in het huwelijk deze Poolse nationaliteit niet bezit. Het huwelijk met een buitenlander betekent niet het verlies van eigen nationaliteit. Alle maatregelen door de voor-oorlogse regeringen getroffen betreffende het verlies van nationaliteit worden ongedaan gemaakt, wanneer de betreffende persoon voorgoed in Polen woont. Personen echter, die na 19 Mei 1945 op illegale wijze Polen hebben verlaten en ondanks aanmaningen niet zijn teruggekeerd kunnen van de Poolse nationaliteit vervallen worden verklaard.

Nieuw record voor de uitgeverij in het plan voor 1951

In het plan voor 1951 is de uitgave van meer dan 6.000 boeken in tezamen 122 millioen exemplaren opgenomen — een cijfer, dat alle desbetreffende jaarcijfers van vóór de oorlog enige malen overtreft en een beeld geeft van de geweldig toegenomen belangstelling van de bevolking voor literaire producten. In het middelpunt van de belangstelling staan thans werken, die de moderne mens en de veranderingen, die zich in hem voltrekken, tot onderwerp hebben, terwijl de jeugd speciale waarde hecht aan historische romans, waarin zich de ware geschiedenis van Polen weerspiegelt.

Filatelie

Een der nieuwe, door het Poolse Ministerie van Posterijen uitgegeven postzegels van 45 groschen draagt beneden het opschrift „Jozef Bem 1794—1850". De geperforeerde postzegel heeft een donker blauwe kleur.

De handelsattaché Kaczmarczyk Wiktor bij de Poolse Legatie in Den Haag ontvangt dagelijks van 10—1 uur op zijn kantoor, Alexanderstraat 24, Tel. 116164.

Op 13 April

begint het

Festival der Poolse muziek

Teneinde de maatschappij te doordringen van de kennis der Poolse muziek, de muzikale scheppingskracht op te wekken en haar in verbinding te brengen met de culturele behoeften van de arbeidende massa, wordt dit jaar een Festival der Poolse muziek georganiseerd.

Het festival wordt georganiseerd door het Ministerie van Cultuur en Kunst en de daaraan verbonden instituten, onder medewerking van het Verbond van Poolse Componisten, de Poolse radio en de Verenigde Poolse Verbonden van Zangers en Musici.

Het festival zal een groot overzicht geven over de hedendaagse Poolse muziek en de meest vooraanstaande werken van de oude Poolse muziek.

Tot de taken van het festival behoort in het bijzonder: de doorbraak aan te tonen, welke zich in de scheppingen der Poolse componisten voltrekt in de richting van het socialistische realisme — de realistische traditie der Poolse muziek op de voorgrond te stellen en speciaal de aandacht te vestigen op de stroming, welke beïnvloed is door de volksmuziek — versterking der scheppende activiteit op het gebied der vocale muziek, vooral op het terrein van het Poolse massalied.
Het festival zal in drie etappes verdeeld worden.

De eerste etappe, de opening van het festival, zal beginnen op 13 April a.s. en duren tot en met 1 Mei. Het openingsprogramma omvat in de eerste plaats een centrale cyclus concerten, operavoorstellingen, voorstellingen van zang- en dansgroepen, kooruitvoeringen en recitals te Warszawa. Dergelijke uitvoeringen vinden te zelfder tijd in andere steden plaats. Deze etappe wordt beëindigd op het 1 Meifeest met massale muziekuitvoeringen door samengevoegde koren en orkesten.

De tweede etappe van het festival zal duren van Mei tot December van dit jaar. Tijdens deze etappe zullen de belangrijkste uitvoeringen plaats vinden op het platteland. Staatsopera's en orkesten, muziekensembles van de Poolse radio, symphonie- en kamerorkesten, ensembles en solisten van Artos, amateursgezelschappen van de Vakverbonden, de Eigenhulpverenigingen der boeren, de Verenigde Verbonden van Zangers en Musici, de Vrouwenliga, jeugdgroepen, schoolensembles enz. zullen door het gehele land optreden met speciaal voor festival voorbereide programma's.

De derde etappe, de finale van het festival, zal te Warszawa plaats vinden van 10 tot 20 December. Aan de slotuitvoeringen zullen de beroeps- en amateurs-ensembles deelnemen, die door de jury werden onderscheiden tijdens de voorafgaande etappes van het festival.

Instelling van een Permanent Kerkbestuur in de Poolse westelijke gebieden

Reeds lange tijd dringt zowel de Poolse bevolking als ook de Katholieke clerus zelf op talrijke openbare vergaderingen er bij het Episcopaat op aan, het met de regering in April van het vorig jaar gesloten accoord ten uitvoer te brengen. De Poolse arbeiders en boeren, de intelligentia en de jeugd veroordelen de houding van het Episcopaat, dat een politiek voert, die in tegenstelling is met de levensbelangen van het Katholieke volk.
Het lang stilzwijgen van het Episcopaat wordt vooral van de zijde der Katholieke geestelijkheid veroordeeld; door talrijke delegaties en verzoekschriften, op bijeenkomsten en door verklaringen in de pers heeft de geestelijkheid, vooral die van Silezië en het wojewodschap Szczecin, op wijziging van de huidige toestand, d.w.z. op instelling van een permanent kerkbestuur aangedrongen.
De pastoor van een Silezische gemeente in het district Klodzko, W e l c, verklaarde o.a., dat het voortduren van het provisorium bij alle geestelijken en alle Polen een verbitterd protest heeft opgeroepen. Naar hun mening had de regeling van de grensbetrekkingen tussen Polen en de Duitse Democratische Republiek ook gevolgen voor het kerkelijk bestuur moeten hebben. Andere geestelijken gaven te kennen, dat het Episcopaat nu voldoende tijd gehad had, om de kwesties van het kerkbestuur in de Westelijke gebieden te regelen en dat het nu niet langer mocht talmen met de afdoening ervan. Ook de orde-geestelijken roepen het Episcopaat op, aan zijn verplichtingen tegenover de regering en het volk, dus de gelovigen, te voldoen. Een van hen, de Pater O. O. Hejnol, Provinciaal van de orde der Bonifratres, noemt het lange Provisorium „stuitend" en eist haar opheffing.

Verklaring van de Poolse regering.

Ook de Poolse regering heeft in een verklaring openlijk in deze kwestie haar standpunt uiteengezet en in overeenstemming met de wensen der Katholieke gelovigen op opheffing van het Provisorium aangedrongen.
Het door het Vaticaan verordende provisorisch karakter van het kerkbestuur in de Poolse Westelijke gebieden — zo zegt de verklaring — is reeds lang een tegen de belangen van de Poolse staat en tegen de eenheidswil van het gehele Poolse volk gerichte factor geworden. Het Poolse volk beschouwt de Westelijke gebieden als een voor eeuwig onafscheidelijk deel van Polen.
De Poolse regering — zo vervolgt de verklaring — heeft geen moeite gespaard om door middel van een Accoord de liquidatie van de voorlopige toestand der kerkelijke bestuursinrichtingen in de Westelijke gebieden te bevorderen, zoals dit ook in punt 3 van het tussen de Poolse regering en het Episcopaat op 14 April 1950 gesloten Accoord en vervolgens in het schrijven van 23.10.'50 aan het Episcopaat en in talrijke besprekingen en conferenties over deze vraag met de kerkelijke hierarchie gevoerd, tot uitdrukking was gekomen.
Al deze pogingen — zo gaat de regeringsverklaring verder — hebben echter geen resultaat gehad. Het Episcopaat heeft zich tot nu toe onttrokken aan elke concrete, duidelijke en ondubbelzinnige maatregel tot stabilisatie van de vereiste kerkelijke instellingen en tot benoeming van vaste Poolse bisschoppen in de Westelijke gebieden.
Tegelijkertijd maakten alle vijanden van de vrede en van Polen, vooral in West-Duitsland, met een beroep op het standpunt van het Vaticaan, in stijgende mate van het bestaand provisorium in het kerkbestuur der Poolse Westelijke gebieden op agressieve manier voor haar misdadige doeleinden gebruik door het aanwakkeren van het revisionisme, van de revanchegedachte, van het militairisme en het Hitlerisme in West-Duitsland. Op deze wijze stoken deze kringen tegen de Poolse West-grenzen, tegen de vestiging van vriendschappelijke betrekkingen tussen Polen en Duitsland — tegen de wereldvrede.
Met het oog op het feit, dat de definitieve vaststelling van de Pools-Duitse grens aan de Oder en de Neisse voltooid is en daarmee deze grens door de Republiek Polen en de Duitse Democratische Republiek als onaantastbare en duurzame grens tussen beide landen is erkend.
Dat de voorlopige toestand in het kerkelijk bestuur van de Poolse Westelijke gebieden tot een haard van onrust en tot een instrument van een aan Polen-vijandige beweging is geworden.
Dat deze toestand een directe bedreiging vormt voor de belangen van de Poolse staat, heeft de Poolse regering order gegeven om de provisorische toestand in het kerkbestuur dezer gebieden in de vorm van apostolische administratoren op te heffen en de geestelijken, die de functie van apostolisch administrator bekleedden, uit deze diocesen te verwijderen. Daardoor zal de keuze van kapittelvicarissen en de bevestiging van alle geestelijken, die tot nu toe in functie zijn geweest, als vaste beheerders van hun parochies, mogelijk worden.
De opheffing van de bestaande abnormale toestand zal de wettelijk vastgelegde volledige vrijheid tot uitoefening van de religieuze cultus doeltreffend garanderen en tegemoet komen aan de religieuse behoeften van de gelovigen.
Op deze wijze zal, tegelijk met de plechtige voltooiing van de grensvaststelling tussen Polen en Duitsland, een einde worden gemaakt aan het provisorium in het kerkbestuur en in overeenstemming met de wil van het volk de verbondenheid van de Pools Westelijke gebieden met geheel Polen worden bezegeld.

Adhaesie-betuigingen uit alle lagen der bevolking.

Deze historische beslissing ten aanzien van de nergens elders ter wereld aan te treffen toestand, dat buitenlandse, het Poolse volk vijandig gezinde personen, ressorteren onder Poolse bisdommen en parochies, is ten volle gerechtvaardigd, — zo luidt de reactie op het regeringsbesluit op de talrijke massavergaderingen in heel Polen, waarop vertegenwoordigers van alle lagen der bevolking het woord namen. Met bijzondere geestdrift begroette de bevolking van Westelijk Polen de voorgenomen opheffing van de provisorische kerkbestuursregeling. In talrijke bedrijven van Szczecin, Wroclaw, Gdańsk en Olsztyn, in alle grote en kleine steden, maar ook in de dorpen hadden openbare bekendmakingen plaats.
Ook de boeren begroetten op talrijke bijeenkomsten het besluit van de regering; van de clerus kan men hetzelfde zeggen.
Een van de beste kenners van het kanonisch recht, de ook in het buitenland goed bekende professor in de Katholieke rechtswetenschap, H a l b a n, zei naar aanleiding van de betreffende regeringsmaatregelen, dat zij strookten met de wens van de breedste massa's der gelovigen en dat zij een bewijs waren van de vastbesloten wil van Polen om ook op dit gebied alle zo bijzonder schadelijke onduidelijkheden op te heffen. Ook de vroegere vicaris-generaal van het bisdom Elbląg, Dr K a r p i n s k i, noemde de bestaande toestanden een belemmering voor de volledige stabilisering der kerkelijke verhoudingen.

De Primaat van Polen bij de staatspresident te Warszawa.

De Poolse president ontving op 3 Februari j.l. de Primaat van Polen, Aartsbisschop Wyszyński, in zijn ambtswoning, de Belvédère. Bij dit onderhoud werden vraagstukken besproken, welke verband houden met de regeling van de verhouding tussen Staat en Kerk, op de basis van het Accoord van 14 April 1950. Het gesprek ging in het bijzonder over vragen die betrekking hebben op de definitieve regeling van het kerkelijk bestuur in de Westelijke gebieden.
De Katholieke courant „Słowo Powszechne" schrijft hierover in zijn commentaar, dat alle pogingen van het buitenland om de Poolse Katholieke waardigheidsbekleders af te brengen van hun plichten ten opzichte van de Staat bij voorbaat gedoemd zijn te mislukken. Het Poolse Staatshoofd en de drager van de hoogste geestelijke waardigheid zijn met eerbiediging van het Poolse Staatsbewind en van de autonomie van de kerk als godsdienstige instelling tot elkaar gekomen.

> *„Wij zullen samen met het volk opmarcheren, welke politiek en welk economisch systeem het volk ook kiezen zal, altijd zullen wij ons inspannen, om gezamenlijk te werken voor de wederopbouw in het land bij de verwezenlijking van de plannen der Poolse regering."*
> Pastoor A. Lamperty.

Zo denken duizenden Katholieke geestelijken o.a.

...man Pietruski — *Tadeusz Bartkowski* — *Zygmunt Pasternak* — *Józef Sulwiński* — *Robert Szynawa* — *Wiktor Borysiewicz* — *Dr Karol Jermy* — *Anton Lorens*